

CHOV OVIEC a KÔZ

Vydáva Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku - družstvo pre priaznivcov chovu

číslo 2 / 2007

www.zchok.sk

Obdivovali sme ...

Obsah

- 4 Nariadenie vlády SR o podmienkach poskytovania podpory v poľnohospodárstve formou jednotnej platby na plochu
- 5 Konala sa výročná členská schôdza
- 5 Informácie pre prepravcov zvierat na prechodné obdobie
- 6 Druhý ročník školenia ku Hygienickej príručke na zásadách HACCP
- 8 Z internetových stránok ZCHOK – plemenné hodnoty produkcie mlieka
- 10 Z internetových stránok ZCHOK – zásady pri dovoze plemenných zvierat zo zahraničia
- 10 Skúšky na vlohy Border collie
- 11 Pozvánka na ovčiarsku nedeľu
- 12 Elektronická identifikácia v chove oviec a kôz
- 12 Spolupracujúce pracoviská ZCHOK - družstva
- 13 Pomalé vírusové infekcie oviec a kôz maedi-visna a artritída/encefalitída kôz
- 16 Na návšteve u chovateľa – Farma Kozí dvor
- 18 SIA 2007, SIMA 2007
- 20 Význam slamy vo výžive oviec
- 22 Zvyšovanie plodnosti oviec vyžaduje väčšiu chovateľskú starostlivosť.
- 24 Založenie nových rozmnožovacích chovov v roku 2006
- 26 Napísali – Bryndza je super
- 26 Plemenné barany – základ úspechu v chove oviec
- 27 Oznam - prosba
- 28 Mám len 14 rokov a dostal som pastierskeho psíka
- 29 Situácia v chove oviec a návrh stabilizácie odvetvia na Slovensku

Vážení chovatelia – čitatelia časopisu.

Na titulnej strane sme uverejnili fotografiu, ktorá v súťaži o najkrajšiu fotografiu za rok 2006 získala v Redakčnej rade najviac hlasov. A musím povedať, že výber bol veľmi ťažký. Zo všetkých tých krásnych a milých obrázkov, a bolo ich veľa, sme museli vybrať jediný.

Nakoniec sme vybrali obrázok

„Trojročná pastierka“.

Zaslala nám ho hneď na začiatku súťaže

pani Emília Záborská,

ktorá od nás obdrží slúbený malý darček.

Aby súťaž mala ten správny slávnostný záver, cenu víťazovi odovzdáme v Nitre na výstave Agrokomplex 2007.

Pani Záborská tešíme sa na Vás i na malú pastierku.

Súťaž mala u Vás veľmi pozitívny ohlas, máte o ňu stále záujem a posielate nám ďalšie obrázky.

S ohľadom na to sa Redakčná rada časopisu rozhodla v súťaži pokračovať a vyhlasuje druhé kolo.

Od čísla 3/2007 začneme uverejňovať obrázky, ktoré ste nám poslali od poslednej uzávierky a ktoré sme už nestihli uverejniť i nové obrázky, ktoré nám ešte zašlete.

Druhé kolo súťaže ukončíme č.2/2008 a víťaza opäť odmeníme. Tentokrát nezadáme konkrétnu tému. Podmienkou však je, aby na obrázku boli ovce alebo kozy. Čo tam bude ďalšie necháme na vás. Tešíme sa na vašu tvorivosť a zaujímavé zábery.

Pravidlá pre uverejnenie fotografií zostávajú rovnaké
- rozmery foto minim. 10x13cm zaslané poštou
- alebo zaslané emailom vo forme .jpg

Fotografujte a svoje zábery zasielajte na adresu:

**RNDr. Jana Margetinová
SCPV – Ústav chovu oviec
Teplická 103
914 01 Trenčianska Teplá**

alebo na email:

jana.margetinova@ttvuzv.sk

Chov oviec a kôz – aktuálne informácie a údaje z PK pre chovateľov a priaznivcov chovu • ročník XXVII, č. 2/2007 • **Vydáva:** Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku Banská Bystrica • **Šéfredaktor:** RNDr. Jana Margetinová • **Redakčná rada:** Eduard Janíček, Doc. RNDr. Milan Margetin, PhD., Dipl. Ing. Pavel Srpoň, Ing. Ján Franz • **Adresa redakcie:** SCPV NR – Ústav chovu oviec, Teplická 103, 914 01 Trenčianska Teplá, tel.: 032/6556919, e-mail: jana.margetinova@ttvuzv.sk, **Pre-press a tlač:** KURIÉR plus REKLAMA, tel./fax: 053/4414 058 Odborárov 49, 052 01 Spišská Nová Ves • Redakcia nezodpovedá za obsahovú a jazykovú správnosť príspevkov • **ISSN 1336-4715**

NARIADENIE VLÁDY Slovenskej republiky z 31. januára 2007-04-25

O podmienkach poskytovania podpory v poľnohospodárstve formou jednotnej platby na plochu.

Príloha č.1 k nariadeniu vlády č. 81/2007 Z.z.

DOBRE POĽNOHOSPODÁRSKE A ENVIRONMENTÁLNE PODMIENKY

Oblasť	Podmienky															
Pôdna erózia																
Ochrániť pôdu pomocou vhodných opatrení	Zabrániť vhodnými opatreniami na ornej pôde tvorbe ryhovej erózie s eróznou ryhou nad 20 cm.															
Organické zložky pôdy																
Zachovať úrovně organických zložiek pôdy pomocou vhodných praktík.	Vypaľovať strniská a páliť rastlinné zvyšky po zbere úrody z obilnín, strukovín a olejníŋ je zakázané.															
Štruktúra pôdy																
Zachovať štruktúru pôdy pomocou vhodných opatrení	Nevstupovať na poľnohospodársku pôdu v čase, keď môže dôjsť k jej zhutňovaniu a rozbahneniu.															
Minimálna miera údržby																
Zabezpečiť minimálnu úroveň údržby a zabrániť zhoršeniu stanovišť	1. Udržiavať všetky plochy trávnych porastov podľa nadmorskej výšky kosením alebo spásaním podľa sledovaného obdobia.<table><tr><th>Nadmorská výška (m n.m.)</th><th>Kosba od - do</th><th>Pasenie od - do</th></tr><tr><td>0-400</td><td>15.6.-15.9.</td><td>15.5.-15.9.</td></tr><tr><td>401-600</td><td>1.7.-15.9.</td><td>25.5.-15.9.</td></tr><tr><td>601-800</td><td>15.7.-15.9.</td><td>10.6.-15.9.</td></tr><tr><td>nad 800</td><td>25.7.-15.9.</td><td>20.6.-15.9.</td></tr></table> 2. Najneskôr do 14 dní po vykonaní kosby na lúkach odstrániť pokosenú hmotu; to neplatí, ak sa uplatňuje podmienka uvedená v oblasti štruktúra pôdy. 3. Odstraňovať samonálety drevín, krovín a invázne druhy rastlín. 4. Trvalo udržiavať plochy ornej pôdy nevyužívanej na produkciu plodín spôsobom, ktorý zabráni vysemeneniu burín. 5. Dodržiavať minimálne zaťaženie 0,2 veľkej dobytčej jednotky* (VDJ) polygastrických zvierat na hektár trvalých trávnych porastov (TTP) alebo obhospodarovať deklarované plochy TTP bez použitia mulčovania. Minimálne zaťaženie sa v každom ďalšom roku nasledujúcom po roku 2007 zvýši o 0,05 VDJ/ha.	Nadmorská výška (m n.m.)	Kosba od - do	Pasenie od - do	0-400	15.6.-15.9.	15.5.-15.9.	401-600	1.7.-15.9.	25.5.-15.9.	601-800	15.7.-15.9.	10.6.-15.9.	nad 800	25.7.-15.9.	20.6.-15.9.
Nadmorská výška (m n.m.)	Kosba od - do	Pasenie od - do														
0-400	15.6.-15.9.	15.5.-15.9.														
401-600	1.7.-15.9.	25.5.-15.9.														
601-800	15.7.-15.9.	10.6.-15.9.														
nad 800	25.7.-15.9.	20.6.-15.9.														

* Čl. 131 nariadenia Rady (ES) č.1782/2003 z 29. septembra 2003, ktorým sa ustanovujú spoločné pravidlá režimov priamej podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky a ktorým sa zavádzajú niektoré režimy podpory pre poľnohospodárov a ktorým sa menia a dopĺňajú nariadenia (EHS)č.2019/93, (ES)č.1452/2001, (ES)č.1453/2001, (ES)č.1454/2001, (ES)č.1868/94, (ES)č.1251/1999, (ES)č.1254/1999, (ES)č.1673/2000, (EHS)č.2358/71, (ES)č.2529/2001 (Mimoriadne vydanie Ú.v.EÚ.kap.3/zv.40) v platnom znení.

KONALA SA VÝROČNÁ ČLENSKÁ SCHÔDZA

Predstavenstvo Zväzu chovateľov oviec a kôz na Slovensku zvolalo na 25.4.2007 Výročnú členskú schôdzu(VČS) so začiatkom o 9:30 hodine. Členovia družstva sa stretli v kúpeľoch Sliač, v Liečebnom dome Palace.

Program:

- Otvorenie
- VČS otvoril a viedol podpredseda Predstavenstva Ing. Milan Páltik.
- Voľba mandátovej, volebnej a návrhovej komisie. Účastníci VČS zvolili jednotlivých členov komisií v navrhovanom zložení.
- Správa Predstavenstva o činnosti ZCHOK na Slovensku za rok 2006. Správu predniesol predseda Predstavenstva Ing. František Kurilla.
- Správa predsedu kontrolnej komisie a hospodársky výsledok za rok 2006. O hospodárskom výsledku prítomných informoval Ing. Július Habovštiak.
- Návrh rozpočtu a hlavné úlohy pre rok 2007 prezentoval Ing. Július Habovštiak.
- Voľba orgánov predstavenstva a kontrolnej komisie. Prítomní členovia uskutočnili na základe predložených návrhov voľbu členov Predstavenstva a kontrolnej komisie. Nové Predstavenstvo bude pracovať v tomto zložení:
Predseda – Ing. Jozef Eštočin, predseda RD Majdan Litmanová

Podpredseda – Ing. František Kurilla, predseda PPD Pucov

Členovia:

- Ing. Milan Páltik, SHR Veličná
- Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD., riaditeľ ÚCHO Trenčianska Teplá
- Ružena Antalová, ekonómka RD Klenovec
- Ing. Ľubomír Kulla, predseda RD Veľká Rača-Oščadnica
- Ing. Július Kišák, predseda ZPD Poltár
- Ing. Jozef Sališ, hlavný zooteknik PD Smrečany
- Ing. Jozef Priam, SHR Kráľovský Chlmec
- Ing. Zuzana Teplícká, hlavný zooteknik PD Mestečko
- Eduard Janíček, OVISFARMA, s.r.o.
- Ján Medveď, Hydináreň Zámostie
- MVDr. Peter Beličák, PD Olšavica
- Náhradníci:**
- Jaroslav Roziak, SHR Zvolen
- Ing. Štefan Michalík, SZCH Bratislava

Novozvolený predseda Predstavenstva Ing. Jozef Eštočin sa poďakoval za prejavenu dôveru a ujal sa predsedníctva slovami: „Nikdy nie sme takí dobrí, aby sme nemohli byť lepší.“ Týmito slovami naznačil cieľ smerovania ZCHOK v budúcnosti a zároveň ocenil výsledky, ktoré sa dosiahli v práci ZCHOK v ostatnom období pod novým vedením.

Kontrolná komisia:

Ing. Július Habovštiak, predseda Agrodružstvo Krivá
Ing. Július Šándor, SHR Agrofarma Pleš
Anna Kováčiková, predsedníčka PD Liptovské Revúce

- Diskusia – Táto časť VČS bola bohatá na rôzne otázky prítomných členov – chovateľov. Odpovede im poskytli členovia Predstavenstva a riaditeľ ZCHOK.
- Návrh na uznesenia a ich schválenie – Návrh predniesol Ing. Július Kišák. VČS ich po zapracovaní pripomienok jednomyseľne schválila.
- Záver – Ing. Milan Páltik vysoko ocenil prácu predchádzajúceho Predstavenstva pod vedením Ing. Františka Kurilla a vyslovil presvedčenie, že nové Predstavenstvo nadviaže na jeho úspechy. Súčasne poďakoval prítomným za účasť a VČS ukončil.

Jednotlivé prednesené príspevky a správy budú zverejnené v časopise Chov oviec a kôz, č. 3/2007 a na stránke ZCHOK-www.zchok.sk.

Na poslednej strane časopisu nájdete obrázky z Výročnej členskej schôdze.

Prípravil Ing. Slavomír Reľovský

Informácia pre prepravcov zvierat na prechodné obdobie

Aktualizované dňa 9.1.2007

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky (ďalej len „ŠVPS SR“) informuje prepravcov živých zvierat z dôvodu zabezpečenia plynulosti obchodu so živými zvieratami medzi členskými štátmi o tom, že orgány veterinárnej správy, na prechodné obdobie do nadobudnutia účinnosti nového zákona o veterinárnej starostlivosti, budú pri prepravcoch živých zvierat so sídlom v Slovenskej republike, schválených podľa zákona č. 488/2002 Z.z. s prideleným číslom osvedčenia prepravcu (napr. SK T 123007), uplatňovať Nariadenie Rady (ES) č. 1/2005 o ochrane zvierat počas prepravy a s ňou súvisiacich činností a o zmene a doplnení smerníc 64/432/EHS a 93/119/ES a nariadenia (ES) č. 1255/97 (ďalej len „nariadenie č. 1/2005“) nasledovne:

1. pri preprave zvierat do 8 hodín, ale nad 65 km

ŠVPS SR na základe žiadosti registrovaného prepravcu vydá doklad o registrácii prepravcu zvierat vo formáte zodpovedajúcom prílohe III kapitole 2. nariadenia č. 1/2005 s platnosťou do 4. februára 2007 (ukončenie platnosti schválení prepravcov zvierat podľa nového zákona o veterinárnej starostlivosti). Žiadosť možno zaslať na ŠVPS SR aj prostredníctvom

Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy (ďalej len „RVPS“) najneskôr v čase ohlásenia zámeru presunu živých zvierat do iného členského štátu s uvedením obchodného mena prepravcu, IČO prepravcu a čísla osvedčenia prepravcu na ŠVPS SR, za podmienky dodržania požiadavky na ohlásenie zámeru presunu zvierat najmenej 24 hodín pred plánovaným presunom. Doklad (kópia) o registrácii prepravcu bude prepravcovi doručený prostredníctvom RVPS najneskôr v čase certifikácie zásielky živých zvierat pred presunom do iného členského štátu v rámci obchodu so živými zvieratami.

Žiadosti o povolenie prepravcu živých zvierat podľa článku 10 nariadenia č. 1/2005, na obdobie po nadobudnutí účinnosti nového zákona o veterinárnej starostlivosti (od 1. februára 2007), bude ŠVPS SR vybavovať v súlade so zákonom č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov.

2. pri preprave zvierat nad 8 hodín

ŠVPS SR na základe žiadosti registrovaného prepravcu a priloženej kópie osvedčenia o schválení cestného dopravného prostriedku určeného na dlhé cesty v súlade s článkom 18 nariadenia č. 1/2005 vydá doklad o registrácii prepravcu zvierat na dlhé cesty vo formáte zodpovedajúcom prílohe III ka-

pitole 2. nariadenia č. 1/2005 s platnosťou do 4. februára 2007 (ukončenie platnosti schválení prepravcov zvierat podľa nového zákona o veterinárnej starostlivosti). Osvedčenie o schválení cestného dopravného prostriedku určeného na dlhé cesty v súlade s článkom 18 nariadenia č. 1/2005 vydáva príslušná RVPS. Žiadosť s priloženou kópiou osvedčenia o schválení dopravného prostriedku možno zaslať na ŠVPS SR aj prostredníctvom **RVPS najneskôr v čase ohlásenia zámeru presunu** živých zvierat do iného členského štátu s uvedením obchodného mena prepravcu, IČO prepravcu a čísla osvedčenia prepravcu na ŠVPS SR, za podmienky dodržania požiadavky na ohlásenie zámeru presunu zvierat najmenej 24 hodín pred plánovaným presunom. Doklad (kópia) o registrácii prepravcu na dlhé cesty bude prepravcovi doručený prostredníctvom RVPS najneskôr v čase certifikácie zásielky živých zvierat pred presunom do iného členského štátu v rámci obchodu so živými zvieratami.

Žiadosti o povolenie prepravcu na dlhé cesty podľa článku 11 nariadenia č. 1/2005, na obdobie po nadobudnutí účinnosti nového zákona o veterinárnej starostlivosti (od 1. februára 2007), bude ŠVPS SR vybavovať v súlade so zákonom č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov.

<http://www.svps.sk/sk/info>

Druhý ročník školenia ku Hygienickej príručke na zásadách HACCP pre výrobu ovčieho hrudkového syra v salašných podmienkach (Príručka) na Slovensku.

Ing. Pavel Srpoň
riaditeľ ZCHOK

V mesiaci február 2007 sa uskutočnil druhý ročník školenia pre prevádzkovateľov a pracovníkov salašov ku Príručke, ktoré sme spoločne s VÚM a.s. Žilina organizovali podľa jednotli-

vých regiónov na Slovensku.

ŠVPS SR, VÚM a.s. Žilina a ŠVPÚ SR Dolný Kubín sa pod garanciou ústredného riaditeľa pána Prof. MVDr. Jozefa Bíreša, DrSc. dobre zhostili svojej odbornej činnosti.

Jednotlivé školenia sa uskutoč-

nili nasledovne:

Žilina – 15.2.07 – zaregistrovaných 117 účastníkov v priestoroch VÚM a.s. Žilina

Sabinov – 20.2.07 – zaregistrovaných 121 účastníkov v priestoroch Združenej strednej školy

Banská Bystrica – 21.2.07

– zaregistrovaných 110 účastníkov v priestoroch SCPV Nitra, pracovisko Výskumný ústav trávnych porastov a horského poľnohospodárstva – Mládežnícka 36, Banská Bystrica

Celkom sa zúčastnilo 348 účastníkov zastupujúcich 261 poľnohospodárskych subjektov.

Školenie bolo náročné, pretože bolo prezentovaných sedem odborných prednášok, keď nebol pomaly priestor ani na prestávku. Po každej prezentácii sa voľne diskutovalo k otázkam účastníkov, čo pomohlo objasniť príklady priamo z praxe.

Lektori:

MUDr. Iveta Trusková – ÚVZ SR Bratislava
MVDr. Mária Kantíková, PhD.
– ŠVPÚ SR Dolný Kubín
MVDr. Ing. Fridolín Pokorný
– ŠVPS SR Bratislava
Ing. Miroslav Kološta, PhD.
– VÚM a.s. Žilina
Ing. Vladimír Boroš, PhD.
– VÚM a.s. Žilina
Ing. Martin Tomáška, PhD.
– VÚM a.s. Žilina
Ing. Pavel Srpoň – ZCHOK Banská Bystrica

Ukončenie prednášok a celého školenia bolo formou testov, kto-

Školenie v Banskej Bystrici

Prednáška MVDr. Kantíková

Prednáška MVDr. Ing. F. Pokorného

Školenie v Sabinove

Školenie v Žiline

Odovzdávanie certifikátov

Odovzdávanie certifikátov

ré musel každý účastník zvládnuť podľa predpísaných požiadaviek.

Po úspešnom absolvovaní boli individuálne odovzdávané účastníkom Osvedčenia o preškolení z hygienických a technologických aspektov výroby a spracovania ovčieho mlieka pre salašnícku sezónu 2007.

V rámci diskusie sme konzultovali o pozitívnych, ale aj negatívnych poznatkoch.

Od roku 2006 sa školenie doplnilo:

- dátum konania mesiac február (vlní marec)
- prednášky za účasti lektora z ÚVZ SR Bratislava
- vydané osvedčenia sú akreditované Ministerstvom školstva na VÚM a.s. Žilina
- diferenciácia poplatkov na školeniach podľa prihlásenia sa ku Príručke a členstvu ZCHOK
- prednáška ku novému Zákonu 39/2007 o veterinárnej starostlivosti
- prezentácia nových poznatkov z praxe za uplynulé obdobie

Doporučenia a poznatky zo školení 2007:

- školenia uskutočniť v mesiaci január (v druhej polovici)
- doplniť rozsah tém o získavanie ovčieho mlieka (strojové dojenie) a výrobu žinčice
- zabezpečiť väčšie priestory pre početnosť účastníkov
- umožniť na webovej stránke ZCHOK a v časopise ZCHOK pripomienkovanie doporučení od účastníkov pre školenie 2008
- zverejniť prezentácie lektorov zo školenia 2007 na webovej stránke ZCHOK

Autor snímok:
Ing. Slavomír Reľovský

Z internetových stránek ZCHOK

Vážení chovatelia,
v roku 2006 došlo k zmenám v selekčných kritériách niektorých produkčných a reprodukčných ukazovateľov oviec (mlieková úžitkovosť, plod-

nosť). Základom pre výber zvierat do plemenitby už nebude nameraná úžitkovosť, ktorá je predovšetkým odrazom chovateľských podmienok, ale plemenná hodnota, ktorá predstavuje odhad

genetického založenia zvieratá, ktoré zviera dedí po rodičoch a ktoré môže preniesť na potomstvo. Vyjadruje sa ako kladné alebo záporné číslo, ktoré vyjadruje odchýlku vlastnosti od priemeru populácie, ktorú predstavujú zvieratá narodené v určitom roku (priemerná plemenná hodnota sa rovná 0). V prípade produkcie mlieka sme za priemer populácie, resp. genetickú základňu zvolili zvieratá narodené v roku 1993, v prípade veľkosti vrhu v roku 1991. Pri odhade plemenných hodnôt sme vychádzali zo záznamov o produkcii mlieka a veľkosti vrhu bahníc zo šľachtiteľských, šľachtiteľsko-experimentálnych a rozmnožovacích chovov, na základe výsledkov kontroly úžitkovosti ŠPÚ SR od r. 1993 (veľkosť vrhu) resp. na základe výsledkov kontroly mliekovej úžitkovosti od roku 1995.

Pri odhade plemenných hodnôt čistokrvných oviec plemena cigája a zošľachtená valaška bol použitý metodický postup BLUP-AM-TDM - viacznakový individuálny model zvieratá (z angl. animal model - AM) s využitím kontrolných nádojov (z angl. test day model - TDM), ktorý bol vyvinutý na Výskumnom ústave živočíšnej výroby v Nitre. Pri odhade plemenných hodnôt ostatných čistokrvných plemien a krížencov bol použitý jednoznakový model BLUP - AM, kde základom pre od-

Hraničné limity plemenných hodnôt produkcie mlieka pre rok 2007

plemenná skupina: cigája		zatriedenie jariek		zatriedenie baranov	
% zatriedenie	hodnotenie	počet	PH produkcia mlieka [kg]	počet	PH produkcia mlieka [kg]
0- 20%	***	745	12,05	127	16,01
20- 60%	**	1491	3,21	255	7,19
60- 90%	*	1119	-3,33	192	1,47
90-100%	-	373	-14,60	64	-8,96

plemenná skupina: lacaune		zatriedenie jariek		zatriedenie baranov	
% zatriedenie	hodnotenie	počet	PH produkcia mlieka [kg]	počet	PH produkcia mlieka [kg]
0- 20%	***	43	17,63	15	20,76
20- 60%	**	87	5,19	30	7,47
60- 90%	*	66	-5,91	23	-7,47
90-100%	-	22	-15,32	8	-18,69

plemenná skupina: merino-krížence		zatriedenie jariek		zatriedenie baranov	
% zatriedenie	hodnotenie	počet	PH produkcia mlieka [kg]	počet	PH produkcia mlieka [kg]
0- 20%	***	3	2,34	0	0,00
20- 60%	**	8	1,21	0	0,00
60- 90%	*	6	-0,04	0	0,00
90-100%	-	2	-1,29	0	0,00

plemenná skupina: zošľachtená valaška		zatriedenie jariek		zatriedenie baranov	
% zatriedenie	hodnotenie	počet	PH produkcia mlieka [kg]	počet	PH produkcia mlieka [kg]
0- 20%	***	1200	5,80	180	9,12
20- 60%	**	2400	0,72	361	3,67
60- 90%	*	1800	-3,20	270	-0,56
90-100%	-	600	-12,97	91	-7,52

plemenná skupina: cigája-krížence		zatriedenie jariek		zatriedenie baranov	
% zatriedenie	hodnotenie	počet	PH produkcia mlieka [kg]	počet	PH produkcia mlieka [kg]
0- 20%	***	128	13,42	26	14,62
20- 60%	**	257	1,35	52	8,89
60- 90%	*	193	-1,07	39	1,88
90-100%	-	65	-7,33	13	-6,90

plemenná skupina: východofrízske		zatriedenie jariek		zatriedenie baranov	
% zatriedenie	hodnotenie	počet	PH produkcia mlieka [kg]	počet	PH produkcia mlieka [kg]
0- 20%	***	12	4,91	9	1,79
20- 60%	**	26	-0,53	19	-3,17
60- 90%	*	19	-4,98	14	-9,15
90-100%	-	7	-9,02	5	-11,87

plemenná skupina: zošľachtená valaška-krížence		zatriedenie jariek		zatriedenie baranov	
% zatriedenie	hodnotenie	počet	PH produkcia mlieka [kg]	počet	PH produkcia mlieka [kg]
0- 20%	***	145	15,19	31	16,98
20- 60%	**	291	5,21	62	7,95
60- 90%	*	219	-1,33	46	0,30
90-100%	-	73	-11,19	16	-9,01

plemenná skupina: cigája		zatriedenie jariek		zatriedenie baranov	
% zatriedenie	hodnotenie	počet	PH veľkosť vrhu [ks]	počet	PH veľkosť vrhu [ks]
0- 20%	***	1009	0,0319	127	0,0380
20- 60%	**	2019	0,0068	255	0,0182
60- 90%	*	1514	-0,0053	191	0,0003
90-100%	-	505	-0,0447	64	-0,0377

plemenná skupina: cigája-krížence		zatriedenie jariek		zatriedenie baranov	
% zatriedenie	hodnotenie	počet	PH veľkosť vrhu [ks]	počet	PH veľkosť vrhu [ks]
0- 20%	***	95	0,0535	22	0,0584
20- 60%	**	191	0,0234	45	0,0212
60- 90%	*	144	-0,0006	34	-0,0027
90-100%	-	48	-0,0309	12	-0,0158

plemenná skupina: lacaune		zatriedenie jariek		zatriedenie baranov	
% zatriedenie	hodnotenie	počet	PH veľkosť vrhu [ks]	počet	PH veľkosť vrhu [ks]
0- 20%	***	61	0,0742	15	0,1031
20- 60%	**	124	0,0251	31	0,0254
60- 90%	*	93	-0,0054	23	-0,0108
90-100%	-	31	-0,0568	8	-0,0321

plemenná skupina: východofrízske		zatriedenie jariek		zatriedenie baranov	
% zatriedenie	hodnotenie	počet	PH veľkosť vrhu [ks]	počet	PH veľkosť vrhu [ks]
0- 20%	***	13	0,0225	9	0,0240
20- 60%	**	26	0,0056	19	0,0052
60- 90%	*	20	0,0008	15	-0,0077
90-100%	-	7	-0,0169	5	-0,0448

plemenná skupina: zošľachtená valaška		zatriedenie jariek		zatriedenie baranov	
% zatriedenie	hodnotenie	počet	PH veľkosť vrhu [ks]	počet	PH veľkosť vrhu [ks]
0- 20%	***	1304	0,0155	178	0,0184
20- 60%	**	2608	0,0045	356	0,0081
60- 90%	*	1956	-0,0033	267	-0,0018
90-100%	-	653	-0,0266	90	-0,0252

plemenná skupina: zošľachtená valaška-krížence		zatriedenie jariek		zatriedenie baranov	
% zatriedenie	hodnotenie	počet	PH veľkosť vrhu [ks]	počet	PH veľkosť vrhu [ks]
0- 20%	***	117	0,0530	26	0,0663
20- 60%	**	235	0,0165	52	0,0260
60- 90%	*	177	-0,0068	39	0,0008
90-100%	-	59	-0,0400	13	-0,0252

had plemenných hodnôt bola skutočná produkcia mlieka a v modeli bol zohľadnený efekt združenej premennej stádo*rok*obdobie, ďalej poradie laktácie, veľkosť vrhu a dĺžka dojenej periódy. Plemenné hodnoty pre veľkosť vrhu oviec čistokrvných plemien i krížencov boli vypočítané pomocou jednoznakového modelu BLUP - AM, v rámci ktorého bol zohľadnený efekt združenej premennej stádo*rok a efekt veku matiek.

Aká je interpretácia plemenných hodnôt? Ak má napríklad baran plemennú hodnotu pre produkciu mlieka +20 kg, znamená to, že jeho genetické založenie pre túto vlastnosť je o 20 kg vyššie než priemer plemena. Keďže potomstvo získava polovicu génov od otca a polovicu génov od matky, môže tento baran preniesť na svoje potomstvo genetické zlepšenie produkcie mlieka +10 kg. Podobne je to aj pri veľkosti vrhu. Ak má napríklad baran plemennú hodnotu + 0,16, polovicu génov odovzdáva na potomstvo, čo sa v konečnom dôsledku prejaví tým, že potomstvo bude mať o 0,08 jahňata vyššiu plodnosť ako je priemer populácie (plemena). Chovatelia by sa mali snažiť nakupovať a v plemenitbe prednostne používať plemenné zvieratá s najvyššími plemennými hodnotami, čím sa urýchli genetický pokrok v rozhodujúcich produkčných ukazovateľoch.

Nasledujúce tabuľky Vám uľahčia orientáciu v plemenných hodnotách baranov a jariek. Obsahujú hraničné limity plemenných hodnôt pre produkciu mlieka a veľkosť vrhu pre skupiny najlepších 20 % zvierat, 20,01-60 %, 60,01-90% a 90,01-100% baranov a jariek zotriedených podľa ich plemenných hodnôt pre produkciu mlieka resp. veľkosť vrhu. Napríklad baran plemena cigája s plemennou hodnotou +20 kg mlieka patrí medzi 20 % baranov s najvyššou plemennou hodnotou resp. baran plemena zošľachtená valaška s plemennou hodnotou +0,05 patrí do skupiny 20 - 60 % najlepších baranov.

Poznámka: Bližšie informácie o odhade plemenných hodnôt sa môžete dozvedieť na SCPV-VÚŽV (Ústav šľachtenia zvierat, Ing. M. Oravcová, PhD., 037/6546378, Doc. RNDr. Milan Margetín, PhD. 032/6556911).

Všetky tabuľky hraničných hodnôt PH nájdete na stránke ZCHOK - www.zchok.sk.

Zásady pri dovoze plemenných zvierat zo zahraničia

- a) **Pri dovoze z krajín Európskej únie**
- na územie SR možno doviesť len plemenné barany PrP genotypu ARR/ARR (skupina R 1), v POP(resp. inom doklade) budú uvedené výsledky kontroly mliekovej úžitkovosti matky barana
 - POP budú na území SR akceptované, ak budú barany používané v úžitkových chovoch
 - v súlade s platným šľachtiteľským programom SR možno doviesť barany - krížence VFxLc, VFx Lc x ZV
 - predávajúci a kupujúci zodpovedajú za dodržanie platných veterinárnych predpisov pre vývoz a dovoz zvierat medzi členskými štátmi EÚ

1. Do úžitkového chovu

Ak chovateľ dovezie zo zahraničia plemenné zvieratá a **nechce** produkovať na predaj plemenné potomstvo (chovanie len pre záľubu alebo pre vlastnú potrebu), platia mu Potvrdenia o pôvode (resp. Potvrdenia o identite) z krajiny pôvodu, za predpokladu že boli vydané a potvrdené poverenou autoritou. (Zoznam poverených autorít, ktoré môžu vydávať POP(POI) v krajinách EÚ, je k dispozícii na MP SR odbor živočíšnych komodít a má platné (v krajine pôvodu) jedinečné /identifikačné/ číslo (centrál-na evidencia).

Ak nemá, musí si zabezpečiť identifikačné číslo buď v krajine pôvodu, alebo na Slovensku.

Taktiež musí mať k dispozícii slovenský preklad POP od prekladateľa s úradnou pečiatkou.

Samozrejme by mal spĺňať veterinárne podmienky pre dovoz a následnú karanténu.

Takéto doklady akceptuje aj plemenárska inšpekcia, a na ich základe Vám môže byť potvrdená spôsobilosť na pripúšťanie vo Vašom chove.

V takomto prípade môže (ale nemusí) byť členom plemennej knihy aj v krajine pôvodu

(mať zapísané v PK danej krajiny v rámci EÚ)

2. Do chovu s predpokladom, že sa bude v nich vykonávať intenzívna šľachtiteľská práca.

Ak chovateľ dovezie zo zahraničia plemenné zvieratá a **chce** na Slovensku produkovať na predaj plemenné potomstvo je postupnosť krokov nasledovná:

2a) Ak zatiaľ nemá štatút rozmnožovacieho chovu (RCH)

1. Chovateľ(majiteľ) uzatvorí s poverenou plemenárskou organizáciou zmluvu o vykonávaní kontroly úžitkovosti. Poverená plemenárska organizácia zabezpečí plemenársku evidenciu.
2. Ďalej chovateľ zabezpečí náležitý preklad potvrdení vydaných v krajine pôvodu do slovenského jazyka (na vlastné náklady)
3. Chovateľ požiada Šľachtiteľskú radu pri ZCHOK (predseda Ing. Srpoň) o uznanie svojho chovu za **chov rozmnožovací (RCH)**
4. Zvieratá musia byť samozrejme so známym pôvodom a dokumentáciu musia mať vydanú a potvrdenú poverenou autoritou v krajine pôvodu (viď bod 1a) ako aj spĺňať veterinárne podmienky pre dovoz a následnú karanténu. Obdobne musí mať vyriešenú centrálnu evidenciu (identifikačné číslo)
5. Plemenné jarky (jahničky) budú (po uznaní za RCH), ohodnotené pri bonitácii podľa bonitačného kľúča platného v SR. Bonitáciu vykoná šľachtiteľ ZCHOK v spolupráci s plemenárskym konzultantom a na predpísaných tlačivách ich zašlú na registráciu do plemenárskeho účelového zariadenia (ÚPZ) v Žiline. Dovezené plemenné barany budú ohodnotené komisiou, ktorá musí byť zložená z členov Výberovej komisie pre ovce a kozy pri

MP SR, ktorých určí predseda VK.

Členom tejto komisie musí byť aj veterinárny lekár, ktorý posúdi podmienky dovozu (výsledky karantény a momentálny zdravotný stav zvierat.)

Poverený vedúci tejto komisie spolupracuje s plemenárskym konzultantom pri registrácii plemenníkov na predpísaných tlačivách, ktoré zašlú na ÚPZ Žilina (Na týchto tlačivách musia byť uvedené výsledky hodnotenia zvierat podľa bonitačného kľúča platného v SR)

6. Na základe registrácie v databáze plemenných zvierat im bude vydané slovenské POP(POI) a budú vedené v plemennej knihe príslušného plemena v SR
7. Po splnení určených chovateľských podmienok, môže chovateľ (RCH) požiadať VK pre ovce a kozy pri MP SR o uznanie za **chov šľachtiteľský (ŠCH)** (spravidla do 1 roka)

2b) Ak má štatút RCH

Musia byť splnené podmienky uvedené v časti 2a) v bodoch 2, 4 až 6

2c) Ak má štatút ŠCH

Musia byť splnené podmienky uvedené v časti 2a) v bodoch 2,4 až 6, s tým, že doporučujeme aby pri nákupe bol poverený člen výberovej komisie (obvykle šľachtiteľ ZCHOK) ktorý by mal mať vypracovanú špecifikáciu (požiadavky) na nákup zvierat, podľa ktorej vykoná výber a ktorý odborne zodpovedá za kvalitu nakúpeného plemenného materiálu.

b) **Pri dovoze z tretích krajín** (ktoré nie sú členmi EÚ)

Chovateľ musí požiadať o povolenie orgány EÚ v Bruseli, ktoré určia ďalšie podmienky (najmä veterinárne)

Autor: Ing. Július ŠUTÝ

Oslavy ovčiarskej nedele – Ovenálie 2007

sobota 26.máj 2007

Úvodné podujatie:
Valaská škola – fujara

I. ročník celonárodného podujatia
Národopisné múzeum Liptovský Hrádok – expozícia Ovčiarstvo

nedeľa 27. máj 2007

Celoslovenská ovčiarska slávnosť

OVČIARSKA NEDEĽA Ovenálie 2007

Múzeum liptovskej dediny Pribylina

Kontakt: Národopisné múzeum, Partizánska 153,
033 01 Liptovský Hrádok,
Ing. Naďa Somorová, č.t. 044 5222 485,
www.skanzeny.sk, www.liptovskemuzeum.sk;

Organizátori:

- ŽSK – Liptovské múzeum
- Spoločnosť priateľov Múzea liptovskej dediny OZ Slovenský zväz poľnohosp. družstiev a obch. spoločností NIKA, spol.s r.o., Považská Bystrica
- Združenie chovu oviec a kôz, B.Bystrica
- SCPV Výskumný ústav trávnych porastov a horského poľnohospodárstva, Banská Bystrica
- Spoločnosť priateľov múzea liptovskej dediny

Pozvaní hostia:

- MP SR – minister a jeho doprovod
- ŠVPS – ústredný riaditeľ a jeho doprovod
- Predstavitelia VÚC, mesta L.Mikuláš a L.Hrádok
- Vedúci zástupcovia odborných a vysokých škôl
- SPU Nitra, STU Bratislava, UVL Košice
- Slovenský mliekarenský zväz
- Slov. mliekarenský zväz, Cech bryndziarov
- Predstavitelia Výsk. ústavov – VÚŽV, VÚTPHP, VÚM,a.s.
- Predstavitelia liptovských obcí
- Zahraniční hostia zo spolupracujúcich organizácií
- Zástupcovia sponzorov a organizátorov

Zámer a poslanie:

Vyzdvihnúť význam ovčiarstva z celospoločenského hľadiska a to:

- zachovanie a ďalšie rozvinutie našich ľudových a ovčiarskych tradícií
- príspevok k vybudovaniu typickej slovenskej agroturistiky
- zabezpečenie sociálneho programu obyvateľov na vidieku
- ekologické využitie trávnych porastov
- obohatenie spotrebiteľského trhu o syrárske ovčie špeciality
- vyrábanie zdravotne nezávadných výrobkov na úrovni EÚ
- obohatenie stravy o nové probiotické potraviny
- zvýšenie vývozu našich ovčích syrov do zahraničia.

Program všeobecný:

- prehliadka Múzea liptovskej dediny Pribylina
- predajné stánky ľudových umeleckých remesiel
- súťaže v kvalite bačovských a mliekarenských mliečnych výrobkov , rezbárskych prác – fujár, tradičných krojov, hry na fujare, varenie bryndzových halušiek
- vystúpenia domácich folklórnych súborov
- program partnerského múzea z Rožnova pod R.– Valaši z Valašky
- verejné ochutnávky a predaj ovčích a mliekarenských výrobkov
- stánky s občerstvením

Odborno spoločenský program:

- 8,00 - 9,00 - Preberanie vzoriek mliečnych výrobkov do súťaží (v „Humne“)
- 9,30 - Privítanie hostí v kaštieli s krátkou informáciou
- 9,50 - Zraz hostí a folklórnych súborov pri vstupnej bráne a spoločný pochod na amfiteátre
- 10,00 - Slávnostné otvorenie ovčiarskych slávností, krátke príhovory organizátorov a ministra Ministerstva pôdohosp. SR,
- 10,15 - Interná súťaž o najlepšie bačovské a mliekarenské výrobky
 - o Súťaž o najlepšie bačovské výrobky z ovčieho mlieka (hrudkový ovčí syr, žinčica, oštiepok, iné špeciálne syry)
 - o Súťaž o najlepšiu priemyselnú bryndzu (ovčiu, zmesnú) a o najlepšie syrárske špeciality
 - o Súťaž o Slosiarov nožík – komisionálne a verejné hodnotenie rezbárskych prác a výstavka fujár
 - o Verejné súťažné vystúpenia o najlepšie bačovské piesne a hry na fujare
 - o Verejná súťaž vo výrobe a jedení bryndzových halušiek
- 14,00 - Slávnostné vyhodnotenie jednotlivých súťaží a odovzdanie diplomov a ocenení – kaštieľ, alebo amfiteáter
- 15,00 - Interná recepcia organizátorov a hostí - kaštieľ
- 17,00 - Záver

OVISFARMA Považská Bystrica

Klub border collie

poriada v dňoch

16.- 17. 6. 2007

v UDIČI

(okr. Považská Bystrica)

SKÚŠKY NA VLOHY BORDER COLLIE

Informácie a prihlášky: Edo Janíček 0905 320 439

Spolupracujúce organizácie ZCHOK na Slovensku - družstvo

- Ministerstvo pôdohospodárstva Slovenskej republiky - www.mpsr.sk
- Štátny plemenársky ústav Slovenskej republiky - www.spusr.sk
- Svaz chovateľů ovcí a koz v České republice - www.schok.cz
- Výskumný ústav živočíšnej výroby Nitra - www.vuzv.sk
- Slovenská poľnohospodárska univerzita Nitra - www.spu.sk
- Slovenský zväz chovateľov - www.szych.szm.sk
- Pôdohospodárska platobná agentúra - www.apa.sk
- Štátna veterinárna a potravinová správa - www.svssr.sk
- Plemenárska inšpekcia Slovenskej republiky - www.pisr.sk
- Výskumný ústav mliekarenský - www.vum.sk
- Slovenský chov – odborný mesačník pre chovateľov hospodárskych zvierat a veterinárov - www.slovenskychov.sk

Elektronická identifikácia v chove oviec a kôz

Ing. Jarmila Dubravská

SCPV, Výskumný ústav trávnych porastov a horského poľnohospodárstva, Banská Bystrica

Označovanie zvierat je dôležité z viacerých hľadísk, a to najmä z dôvodu aplikácie určitých liečiv, pri vystopovateľnosti zvierat, pri vystopovateľnosti produktov, pri riadení farmy (bahnenie, odchov plemenného materiálu, produkcia mlieka, kontrola mliekovej úžitkovosti, kŕmenie a pod.), vedenie plemennej knihy (pôvod zvierat), vystavenie zdravotného certifikátu, vypracovanie a dodržiavanie eradikačných programov a i.

Pre jednotlivé druhy hospodárskych zvierat je vypracovaná základná legislatíva, napríklad pre hovädzí dobytok ide o nariadenie č. 1760/2000, kde bola zavedená individuálna identifikácia a pasy pre hovädzí dobytok. U oviec a kôz je základom nariadenie č. 21/2004, ktoré okrem individuálnej identifikácie (alebo po slovensky individuálnom označovaní) zavádza elektronickú identifikáciu. Tento systém označovania je prvýkrát povinný u oviec a kôz, u ostatných druhov zvierat bola doteraz dostatočne silná lobby, aby nedošlo k presadeniu tejto povinnosti.

V roku 2005 sa prvýkrát uskutočnilo zasadnutie odborníkov k elektronickej identifikácii oviec a kôz v Španielsku. Európska Komisia prijala nariadenie, na základe ktorého je povinnosťou členských štátov začať používať elektronickú identifikáciu u oviec a kôz. Podľa platného nariadenia č. 21/2004 o identifikácii a registrácii oviec a kôz, by všetky členské štáty mali začať s elektronickou identifikáciou od roku 2008. V roku 2005 sa táto povinnosť zdala dostatočne vzdialená a mnohí prítomní zástupcovia členských štátov neuvažovali o elek-

tronickej identifikácii.

Koncom marca, presnejšie v dňoch 28.-29.3.2007 sa konalo druhé medzinárodné stretnutie k elektronickej identifikácii oviec a kôz. V tomto prípade nás od roku 2008 delí len pár mesiacov a povinnosť označovať ovce a kozy elektronicke v nariadení zostala a zatiaľ nedošlo k avizovanej zmene dátumu uplatňovania povinnosti. Asi prvýkrát je výhodou Slovenska, ale aj Českej republiky, nízky počet oviec a kôz. Nariadenie totiž umožňuje krajinám s nižším počtom oviec a kôz (do 600 000 ks) používať elektronickú identifikáciu len pri obchode s ďalšími krajinami EÚ, pričom v rámci vlastného územia nemusia štáty používať elektronickú identifikáciu.

Okrem Slovenska a Českej republiky sa výnimka týka aj ďalších krajín, a to BE, LU, DK, SE, FI, EE, LV, LT, PL, SI, AT, CY a MT. Pri obchodovaní v rámci EÚ je však potrebné, aby zvieratá boli elektronicke označené, to znamená, že pri prechode hraníc členského štátu, v ktorom sa zvierat narodilo, musí byť elektronicke označené.

Pod pojmom elektronická identifikácia sa rozumie použitie len dvoch spôsobov, a to bolusu alebo elektronickej ušnej značky. Obe dva systémy majú svoje výhody a pravdaže aj nevýhody. Výhodou elektronickej identifikácie je jej presnosť, ale aj spoľahlivosť (pri bolusoch). Elektronicke ušné značky majú zas výhodu, že sú viditeľné a čitateľné aj voľným okom, ale podobne ako klasické ušné značky, tiež sa strácajú.

Aj v prípade, že sa od 1.1.2008 budú používať elektronicke ušné značky a bolusy ako jeden z povinných spôsobov označovania, naďalej zostáva v platnosti povinnosť označiť zviera jednou ušnou značkou, ktorá obsahu-

je jedinečné číslo, v prípade Slovenska kód SK a na základe platného výnosu Ministerstva pôdohospodárstva Slovenskej republiky zo 17. decembra 2003 č. 3562/2003-100 o označovaní a evidencii oviec a kôz a o vedení centrálného registra oviec a kôz, logo poverenej organizácie (doteraz ŠPÚ SR).

S elektronickeou identifikáciou majú niektoré krajiny skúsenosti. Okrem Španielska sa na výskumoch podieľali napríklad odborníci z Francúzska, Talianska, ale aj Veľkej Británie, či Portugalska. V doterajších výskumoch boli sledované vlastnosti bolusov a elektronických ušných značiek, ich stratovosť, čitateľnosť, ale aj vhodný spôsob aplikácie.

Cena elektronickej ušnej značky alebo bolusu je v priemere 1 EUR. Okrem označenia je však potrebné počítať aj s nákladmi na čítacie zariadenia. V súčasnosti je k dispozícii na trhu niekoľko druhov čítacích zariadení, ktorých cena sa pohybuje od tisíc do niekoľko desiatok tisíc EUR. Cena zariadenia súvisí s jeho ďalším využitím, či ide len o jednoduché čítanie identifikačných čísel alebo ide o použitie a uloženie aj iných údajov, napríklad súvisiacich s narodením zvierat, ich pôvodom alebo úžitkovosťou a reprodukčnými ukazovateľmi.

Vývoj v oblasti identifikácie nie je možné zastaviť. Pred pár rokmi sme zaviedli individuálne označovanie u oviec a kôz v zmysle pravidiel EÚ a centrálnu evidenciu jednotlivých fariem, v súčasnosti sa zamýšľame nad elektronickeou identifikáciou.

Aj pri tomto novom systéme je potrebné, aby Slovensko udržalo krok s ostatnými úspešnými krajinami.

Účasť na zasadnutí bola možná aj vďaka podpore organizátorov medzinárodného stretnutia, SPPK a ZCHOK na Slovensku-družstvo.

Pomalé vírusové infekcie oviec a kôz " maedi-visna a artritída/encefalitída kôz.

MVDr. Danka Kováčová, MVDr. Pavol Zubrický
Štátny veterinárny a potravinový ústav, Prešov

Sú to nákazy spôsobené morfológicky identickými a antigénne príbuznými vírusmi, ktoré prebiehajú za príznakov porúch dýchacej sústavy a CNS. Vyskytujú sa sporadicky vo viacerých štátoch Európy, Ázie, Afriky i Ameriky.

Pôvodca ochorenia

Ochorenie vyvolávajú lentivírusy. Jednotlivé kmene sa líšia v obraze patologických a kli-

nických zmien, ktoré sa objavujú u zvierat. Pôvodca maedi vyvoláva najčastejšie respiračné afekcie a pôvodca visny nervové príznaky. Zvláštnosť choroby spočíva v tom, že má dlhé inkubačné obdobie, protahovaný priebeh s letálnym koncom a že, vírusy sú vylučované z infikovaného organizmu stále /aj počas inkubačného obdobia, aj počas ochorenia/. Hlavná cesta prenosu vírusov na jahniatka a kozliatka je cez kolostrum alebo mlieko počas obdobia dojčenia a nosovými sekrétmi. Väčšinou je priebeh ochorenia u oviec a kôz asymptomatický, zvieratá sú

nosičmi vírusov a sú schopné šíriť infekciu.

Príznaky Maedi-Visna oviec

Za prirodzených podmienok sa ochorenie vyskytne zriedka pri mladších než 3 – 4 ročných zvieratách. Prejaví sa zhoršujúcou kondíciou, únavou, zaostávaním za stádom, suchým kašľom, dýchavičnosťou a výtokom z nozdier. Gravídne zvieratá môžu potrať alebo sa im uliahu neduživé mláďatá. Pri pitve sa zisťuje zväčšenie pľúc /bývajú až dvakrát väčšie/ a opuchnutie lymfatických uzlín.

Tab. 1 Prehľad o počte vyšetrených vzoriek krvi oviec a kôz sérologicky na MV a CAE v rokoch 2002 – 2006 v nasávacej oblasti ŠVPÚ Prešov

Rok	Zviera	Počet vyšetrených krvných vzoriek	Počet pozitívnych krvných vzoriek	% pozitivity	Okres / počet pozitívnych lokalít
2002	ovce	596	68	11,4	LE/3, BJ/3, KK/1, SL/3, PO/3, SK/2, PP/2, HE/1
	kozy	5	0	0	0
2003	ovce	702	125	17,8	PP/2, LE/3, KK/1, SN/1, SK/2, VT/1, SL/5, SB/1, PO/7, BJ/4
	kozy	4	0	0	0
2004	ovce	480	94	19,6	HE/1, SV/1, PO/3, BJ/4, SK/1, PP/2, SB/2, KK/2, SL/3, SP/1, LE/3
	kozy	32	2	6,2	SB/1
2005	ovce	431	125	29,0	SN/4, PO/4, BJ/4, KK/5, LE/1, PP/3, SB/1, SL/2, SK/1
	kozy	0	0	0	0
2006	ovce	155	60	38,7	SN/1, PO/4, BJ/4, KK/4, LE/3, PP/3, SB/3, SL/1
	kozy	0	0	0	0
Spolu:	ovce	2 364	472	19,9	14 okresov
	kozy	41	2	4,9	1 okres

Tab. 2 Prehľad o počte vyšetrených vzoriek pľúc oviec na Maedi – Visna histologicky v rokoch 2002 – 2006 v nasávacej oblasti ŠVPÚ Prešov

Rok	Počet vyšetrených krvných vzoriek	Počet pozitívnych krvných vzoriek	% pozitivity	Okres / počet pozitívnych lokalít
2002	265	195	73,6	SL/2, PP/2, SB/1, PO/2, KK/1, VT/1
2003	298	230	77,2	PP/3, PO/1, SB/1, SN/2, SK/3, SL/4, VT/2,
2004	0	0	0	0
2005	9	3	33,3	SK/1
2006	5	2	40,0	BJ/1, PP/1
Spolu:	577	430	74,5	9 okresov

Príznaky kozej artritídy / encefalitídy

Inkubačné obdobie trvá od niekoľko mesiacov do 3 – 4 rokov. V prvom štádiu choroby sa pozoruje slabosť, neskôr poruchy chôdze /najmä panvových končatín/, v držaní hlavy, zápaly kĺbov a ochrnutia. Pitvou sa nezistia nijaké typické zmeny.

Diagnostika

Najpraktickejší spôsob potvrdenia ochorenia MV a CAE je kombinácia sérologického a klinického vyšetrenia. Spoľahlivé pri Maedi-Visna oviec je aj histologické vyšetrenie. Identifikácia vírusov je obtiažna, PCR metódy sa používajú zriedka.

Najbežnejšie sérologické testy sú AGID test /agargél-imunodifúzny test/ a ELISA test /enzymo-imunosorbentný test/. AGID test sa používa vo vnútroštátnom obchode, ELISA test v medzinárodnom obchode.

Terapia

Na špecifické liečenie nie sú nijaké prostriedky.

Profylaxia

V nezaškrtených oblastiach treba dodržiavať premyslené ochranné opatrenia: nákup zvierat bez výskytu Maedi a Visna, dostatočne dlhá a spoľahlivá karanténizácia a kvalitné sérologické vyšetrenie importovaných zvierat. Pri výskyte ochorenia sa nákaza tlmí rôznymi spôsobmi. Zamorené stádo oviec, resp. kôz sa buď likviduje alebo sa volí metóda postupného ozdravovania /likvidovanie chorých a sérologicky pozitívnych zvierat/.

Aktuálna situácia v legislatíve

NV SR č. 47 z 19.1.2005 o požiadavkách na zdravie zvierat pri premiestňovaní oviec a kôz a pri obchode s členskými štátmi ustanovuje podmienky týkajúce sa zdravia zvierat pri premiestňovaní a pri medzinárodnom obchode v rámci EÚ. Príloha č. 2 k NV č. 47 / 2005 Z.z. obsahuje infekčné choroby /vrátane Maedi-Visna a artritída / encefalitída kôz/, o ktorých pojednávajú jednotlivé paragrafy. Plán veterinárnej prevencie a ochrany štátneho územia na rok 2007 vymedzuje úlohu vyšetriť ovce 1 x ročne v šľachtiteľských chovoch najmenej 5 zvierat starších ako 2 roky metódou AGID testu a sérologicky vyšetriť kozy AGID testom pri podozrení na výskyt choroby.

Monitoring MV a CAE v rokoch 2002 – 2006 v nasávacej oblasti ŠVPÚ Prešov

ŠVPÚ Prešov intenzívne sledoval rozšírenie nákazy Maedi-Visna oviec a artritídy / encefalitídy kôz v rokoch 2002 až 2006. V rokoch 2002 a 2003 pracovisko navyše riešilo aj účelovú úlohu v rámci MP SR zameranú na výskyt týchto ochorení v chovoch našej nasávacej oblasti /okresy Prešov, Humenné, Svidník, Sabinov, Snina, Medzilaborce, Stropkov, Bardejov, Vranov, Stará Ľubovňa, Poprad, Kežmarok, Levoča,

Zdravé stádo na pasienku

Spišská Nová Ves/, pričom diagnostika zahŕňala sérologické vyšetrenie krvných sér živých oviec metódou AGID v rámci monitoringu a histologické vyšetrenie zmenených vzoriek pľúc oviec zabitých na bitúnku v rámci hygienického dozoru.

Záver

Prehľad o počte vyšetrených vzoriek krvi oviec a kôz na MV a CAE v rokoch 2002 – 2006 v nasávacej oblasti ŠVPÚ Prešov podáva tabuľka 1. Z nej vyplýva zistenie, že na východnom Slovensku je 20% premorenie chovov na ochorenie Maedi-Visna oviec a 5% premorenie chovov na

ochorenie artritída / encefalitída kôz.

Tabuľka 2 je prehľadom o počte vyšetrených vzoriek pľúc na Maedi-Visna histologicky v rokoch 2002 – 2006 v nasávacej oblasti ŠVPÚ Prešov. Zmenené tkanivá pľúc s podozrením na MV vykazovali až 74% pozitivitu.

Tieto údaje jednoznačne dokumentujú, že Maedi-Visna oviec a artritída / encefalitída kôz patria medzi významné infekčné ochorenia malých prežúvavcov a ich sledovanie, vyšetrowanie a eradikácia sú dôležité z pohľadu nálezového, ekonomického a obchodného t.j. premiestňovanie v rámci Slovenska a aj pri obchode s členskými štátmi Európskej únie.

kĺbová forma

Maedi-Visna postoj

respiračná forma

kozia artritída

Maedi-Visna zápal pľúc

nervová forma

Na návšteve u chovateľa

Farma Kozí dvor – PhDr. Ľubica Kozubová

Sme v okrajovej časti Pezinka. Stojíme pred možno viac ako storočnou budovou, ktorá pôvodne slúžila ako administratívna budova a výpočtové stredisko pre Lesy SR. Dnes v budove sídli jazyková škola, vzdelávacie zariadenie s akreditovanými vzdelávacími programami a farma Kozí dvor ako aj cieľ našej cesty – pani Kozubová s rodinou – žena s piatimi diplomami – ktorej učarili kozy.

Spoza plotu ju vidíme ako sa venuje svojim zvieratám a naše volanie zaniká v štekote štyroch poľovníckych psov. Nedá sa nič robiť, odhodlane otvárame bránu a vchádzame do dvora. Zatiaľ si na nás žiadny zo strážnikov nepochutil, len aby to vydržalo.... Po pár metroch ďalej nás už však víta domáca pani. Musíme chvíľu počkať, predsa len, zvieratá majú prednosť a hlad je hlad – je ranné kŕmenie. Zatiaľ si prezrieme chov.

Netrvá dlho a už nás pani Kozubová vedie do domu, aby sme sa porozprávali o jej živote a láske ku zvieratám.

Zaujímalo nás, prečo sa žena so vzdelaním, ktoré ako sa hovorí „okolo koziarstva ani nechoďilo“, rozhodla pre túto, často strastiplnú, cestu a svoj život – popri riadení školy, vyučovaní cudzích jazykov a práci na projektoch – venuje zvieratám.

Pani Kozubová, prečo?

„Moje vzdelanie mi akosi

pani Ľubica Kozubová

predurčilo pracovať celý život s ľuďmi. Venovala som sa vždy učiteľstvu, vzdelávaniu a posledné desaťročia aj realizácii mnohých projektov medzinárodnej spolupráce v oblasti výchovy a sociokultúrneho vzdelávania programov EU.

Prostredníctvom celoživotnej práce s ľuďmi, pričom som stretávala a spoznávala rôzne ich

tvory – zvieratá... Človek zaťažený vyspelosťou 21. storočia sa odcudzuje. Prírodu a zvieratá si zaškatuľkováva do svojho konzumného spôsobu života bez uvedomovania si dôležitosti vzájomných vzťahov. Prišla som postupne k záveru, že medzi ľuďmi sa len veľmi ťažko hľadá skutočný človek s otvoreným a čistým vzťahom a s veľkým pozitívnym srdcom k zvieratám. Sme na tomto svete veľmi krátko, ale ľudia namiesto toho, aby sa tešili zo života, stávajú sa necitliví k sebe, k zvieratám, k prírode. Som z toho smutná. Žijem v meste a blízko veľkomesta. Je málo ľudí, ktorí naplňujú moje srdce radosťou. Keď som toto všetko spoznala a precítila, uvedomila som si, že práca a vzťah k zvieratám obohacuje môj život o rozmer, ktorý mestský a konzumný človek stráca.“

A prečo práve kozy?

„Viete, časť mojich predkov pochádzala z lazov, rodičia mojej mamy chovali kozy. Koza je veľmi komunikatívna, a spoločenská.“ A dodáva: „... s ohľadom na svoju veľkosť aj dosť dobre zvládnuteľná“.

Je rodáčkou z Bratislavy, ako sama so smiechom hovorí – narodila sa pod Michalskou bránou. Mama pracovala v obchode a v administratíve, otec tiež obchodník a roľník a ich život plynul relatívne v pokoji až do obdobia, keď bola rodina deportovaná na stredné Slovensko. Po niekoľkých sťahovaniach skončili v Prievdzi, kde pani Ľubica vyrastala. Na jej formovanie najviac zapôsobili roky, ktoré mohla aspoň čiastočne prežiť v horárni u tety v Tribečskom pohorí, kde újo bol horárom a pod Vtáčnikom v rodnom kraji svojej mamy. Na prázdniny, ktoré tu prežívala po niekoľko rokov spomína stále ako na jedno z najkrajších období svojho života. Tu po prvýkrát prišla aj do kontaktu nielen s lesnými zvieratami ale aj s kozami. Prekrásna príroda a „voľnosť duše“ v nej zapustili hlboké korene – a práve k takému životu – obohatenému

povahy, som si začala uvedomovať, že ľudia sa vo vyspelom technickom svete odtrhávajú od prírody a unikajú im podstatu, že sú jej súčasťou a že popri nich tu žijú aj iné živé

tu žije pani Ľubica so svojimi blízkymi

mu o nové poznatky vedy, techniky a nový vzťah k prírode – sa chce vrátiť.

Láka ju nielen život v lone prírody, so svojimi blízkymi a so zvieratami, kde bude mať širšie možnosti vytvárať prostredie pre rôzne výchovno-vzdelávacie a projektové aktivity, ale aj presvedčenie a viera, že ich spoločné ciele sa splnia. Treba na to veľkú guráž, ktorá však pani Ľubici rozhodne nechýba.

Prostredníctvom internetu a odbornej literatúry od priateľov sa dočítala o vynikajúcich kvalitách kozieho mlieka a jeho pozitívnom vplyve na ľudské zdravie. No, a bolo rozhodnuté.

V roku 2004 kúpila 2 dojné kozy a jednu mladú kozičku. A ako vraví manžel – „chytlo ju to“. Nevedela vôbec do čoho ide, ako učiteľka vlastne nemala žiadnu predstavu o tom, čo ju čaká, nemala žiadne poznatky. Ale mala odhodlanie, veľkú chuť a veľa plánov. Samozrejme do chovu zatiahla aj svoju rodinu. Veľkou oporou jej bol (a stále je) manžel, vyštudovaný poľnohospodár, ktorý vedel čo to poradiť i psychicky podržať.

Syn, Matej, umelec, držiteľ mnohých medzinárodných prvých cien za interpretáciu vážnej hudby a učiteľ hry na klarinete, je jej pravou rukou a najväčším pomocníkom pri chove kôz. Že umenie a zvieratá môžu v živote u človeka byť v symbióze a vzájomne sa oba svety môžu obohacovať, Matej ukázal aj na Agrokomplexe 2006 v Nitre, kde počas výstavy pracoval ako chovateľ a tiež denne predvádzal zvieratá, ovce a kozy, za Zväz chovateľov oviec a kôz. Ako sa hovorí – „za pochodu“ celú rodinu učila denná prax a dobrí ľudia. Mnohé vedomosti získali štúdiom odbornej literatúry, rozhovormi s chovateľmi, poradili priatelia a tiež slovenskí špecialisti a odborníci v chove

kôz, mnohé informácie získali aj z internetu.

Dnes sa môžu pochváliť pekným chovom so 60 kusmi kôz. Z toho je 16 dojných kôz na druhej laktácii. Potomstvo zabezpečuje trojročný cap ER, ktorého kúpili na nákupnom trhu v Pliešovciach a druhým rokom ho používajú na základné stádo. Využívajú háremové pripúšťanie a sú s ním veľmi spokojní.

V roku 2006 boli zvieratá vo výbornej kondícii a tak sa Kozubovci rozhodli pochváliť sa s nimi aj na Agrokomplexe. Ich chovateľské úsilie bolo ocenené a pani Kozubová si odniesla pohár za prvé miesto za kolekciu plemenných kozíček plemena Biela koza a získala aj 1. miesto na I. Národnej výstave hospodárskych zvierat v kategórii Kozy.

Stádo je zapojené do KMÚ a ich cieľom je zvyšovať mliekovú úžitkovosť a získať štatút šľachtiteľského chovu.

Tiež sa venujú chovu kvalitných plemenných capkov, ktorých je na Slovensku stále málo.

Svoj chov plánujú rozšíriť. Uvedomujú si

však, že ak sa splní ich predpoklad, chovať o rok 40 kôz, terajšie priestory nebudú pre zvieratá vyhovujúce. Preto už dnes uvažujú o presťahovaní, hľadajú priestory – pôdu, prípadne i stavby, kde by mohli chovať svoje zvieratá vo väčšom a podľa svojich predstáv a plánov.

Pani Kozubová žije s krásnou predstavou o tom, akoby mal jej chov vyzeráť. Má však aj problém. Dnes sa len veľmi ťažko hľadá vysporiadaná pôda s vhodnými ustajňovacími objektami, ktoré by po prípadnej rekonštrukcii splňali jej predstavy.

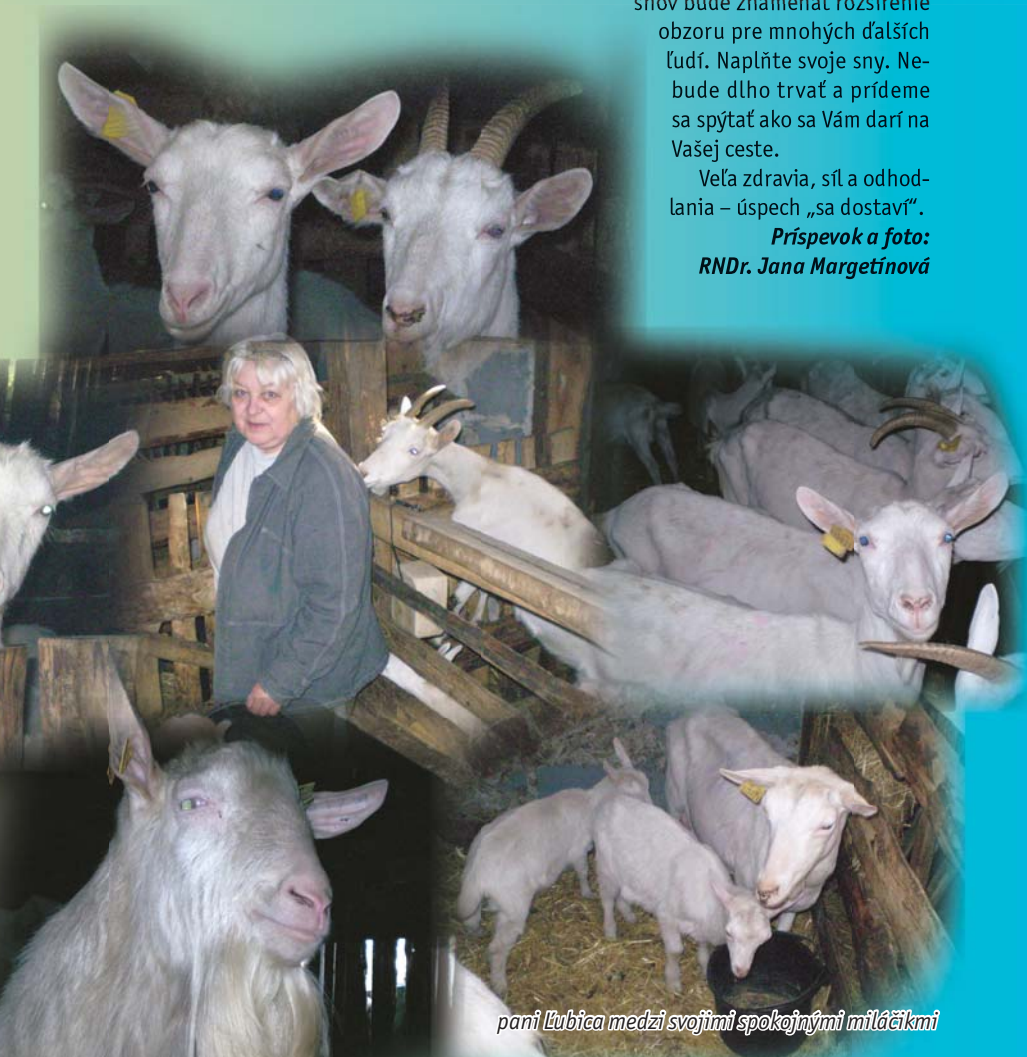
Má však pred sebou jasné ciele:

- z mlieka vyrábať kvalitné kozie syry
- dať priestor výskumu mlieka
- splniť si sen aj v oblasti agroturistiky
- a nezaprieť v seba ani pedagogičku – vzdelávanie verejnosti, aktivity pre školskú mládež, exkurzie pre deti, študentov i dospelých, aby vedeli čo chov kôz so sebou prináša, aby si dokázali vážiť produkty chovu, ktoré konzumujú. Trápi ju, keď vidí, že nielen deti ale často aj ich rodičia nikdy nevideli kozu či kozliatko a kozie mlieko, či syr považujú za továrenský výrobok. „S tým treba niečo robiť a pozdvihnúť vedomosti ľudí v tejto oblasti“.

Máte pravdu pani Kozubová a my Vám vo Vašom úsilí budeme držať palce. Naplnenie Vašich snov bude znamenať rozšírenie obzoru pre mnohých ďalších ľudí. Naplňte svoje sny. Nebude dlho trvať a prideme sa spýtať ako sa Vám darí na Vašej ceste.

Veľa zdravia, síl a odhodlania – úspech „sa dostaví“.

Príspevok a foto: RNDr. Jana Margetinová

pani Ľubica medzi svojimi spokojnými miláčikmi

ocenenia potešia i povzbudia

SIA 2007

SIMA 2007

Ing. Slavomír Reľovský

Zváz chovateľov oviec a kôz
na Slovensku- družstvo

V dňoch 3. marca 2007 až 7. marca 2007 sme navštívili Medzinárodný poľnohospodársky a potravinársky salón SIA 2007 v hlavnom meste Francúzska – Paríži a tiež aj v tomto termíne konaný veľtrh SIMA 2007 zameraný na poľnohospodársku techniku.

Salón SIA má viac ako štyridsať-ročnú tradíciu, v tomto roku bolo predstavené poľnohospodárstvo, rybolov a potravinárstvo v šiestich halách. V expozícii zvierat bolo vystavených 550 ks oviec, 70 ks kôz, 600 ks dobytka, 100 koní, poníkov a oslov, 60 prasiat a veľké množstvo drobných zvierat. Nosným plemenom oviec bolo plemeno ILE DE FRANCE a ostatné pôvodné francúzske plemená.

Bizet

Barégeoise

Cotentin

Bleu du maine

Tarasconnaise

Charmoise

Fantasticky bola pripravená a zorganizovaná výstava poľnohospodárskych zvierat, kde pre nás veľmi silným zážitkom bolo najmä predvádzanie zvierat chvíľami pripomínajúce veľké divadelné predstavenie podfarbené burcujúcou hudbou. Samotné predvádzanie a hodnotenie oviec malo fantastickú atmosféru, kde bolo cítiť zdravé súperenie jednotlivých vystavovateľov a každé slovo hodnotiteľa bolo sprevádzané potleskom prizeraúcich sa divákov. Okrem toho sme mali možnosť pokochať sa nielen pohľadom na tradičných francúzskych gurmánskych špecialitách. Za zmienku stojí najmä to, že francúzsky spracovatelia si zachovali tradičné postupy pri spracovaní ovčieho a kozieho mlieka a sú na ne patrične pyšní. Taktiež bez nejakých problémov pri práci a spracovaní mlieka používajú zariadenia a pomôcky z materiálov, ktoré majú zaužívané už stáročia.

Solognete

Cotentin

Hodnotenie baranov

Využitie ovčej vlny

Význam slamy vo výžive oviec

¹Ing. Pavol Makovický

²doc. RNDr. Milan Margetín, PhD.

¹Katedra Špeciálnej zootechniky, SPU Nitra.

²SCPV – Trenčianska Teplá.

Zo všetkých druhov hospodárskych zvierat dokáže najlepšie využiť slamu ovca, respektíve koza. Vyberá z nej najhodnotnejšie časti, predovšetkým ďatelinový a burinový podrast, jemné listy, klásky a pod. Skrmovanie slamy vyvoláva pocit sýtosti, ale vplýva aj na pravidelnú činnosť tráviacich orgánov, predovšetkým peristaltiku čriev. Krmna slama je preto veľmi významným krmivom najmä pre dospelé ovce. Je to nevyhnutné doplnkové krmivo najmä pri prechode na obdobie letného pasenia. V zime v krmných dávkach dopĺňa seno, predovšetkým pri skrmovaní šťavnatých a vodnatých krmív. Orientačné dávky slamy pre ovce sú uvedené v tabuľke č. 1.

Slama patrí medzi suché objemové krmivá. Je to krmivo „zimného obdobia“, nemožno sa však bez neho zaobiť ani v pastevnom období, najmä na začiatku, keď paša ešte neposkytuje dostatok živín, ale aj za nepriaznivé počasia. Pomer živín je široký (1 : 15), obsahuje ťažko stráviteľné živiny, z nich značnú časť tvorí hrubá vlákna.

S rozvojom poznatkov o možnosti rôznych úprav sa slama stala významnejšou zložkou perspektívnych systémov výživy prežúvavcov. Ďalej je treba vziať v úvahu, že vzhľadom k množstvu slamy, ktorú majú poľnohospodárske podniky k dispozícii, nie je jej výživná hodnota celkom zanedbateľná. Správnym využitím

slamy je možné ušetriť iné krmivá a zamedziť tak ich plytvaniu. Je to významné najmä v letnom období, kedy na pokrytie potreby živín stačí menšie množstvo zeleného krmiva, než je kapacita tráviaceho ústrojenstva. Tu má slama prvoradý význam ako „zasycujúce“ krmivo.

Pri skosení a skladovaní slamy, prípadne i pliev, je treba s nimi zaobchádzať ako s inými krmivami a tým zabezpečiť ich dobrú kvalitu.

Mezinárodný poľnohospodársky veľtrh SIMA bol zameraný hlavne na expozíciu poľnohospodárskej techniky, vybavenia a technológie pre poľnohospodárstvo. V rámci tohoto veľtrhu bola aj výstava zvierat, kde bolo vystavených - 500 ks dobytka, 150 ks oviec plemena Charollais, Ile de France, Texel a Suffolk.

Táto pracovná cesta znamenala pre nás prínos najmä v oblasti poznávania priebehu a organizácie výstav poľnohospodárskych zvierat, možnosť získať veľké množstvo podnetných nápadov týkajúcich sa spôsobu organizácie výstavy, predvádzania zvierat, organizácie sprievodných podujatí pre návštevníkov veľtrhu. Tiež sme mali príležitosť porovnať chovateľskú úroveň zahraničia s našou, požiadavky na hygienické a veterinárne predpisy pri finalizácii produktov chovu oviec a kôz.

Viac fotografií z tejto výstavy nájdete na webovej stránke Zväzu chovateľov oviec a kôz na Slovensku - www.zchok.sk

Autor snímok: Ing. Slavomír Reľovský

ktorá sa vyznačuje vyšším obsahom dusíkatých látok, priaznivejším obsahom minerálnych látok a mikroelementov, ako ostatné druhy slamy pochádzajúce z obilovín. Slama z jarného jačmeňa sa obsahom živín približuje ovsenej slame. Kukuričná slama má najvyšší obsah živín, je chutná a zvieratá ju aj rady prijímajú. Orientačný obsah živín v jednotlivých typoch slamy je uvedený v tabuľke číslo 2.

Slama pochádzajúca zo strukovín (hrachová, pelušková, viková, sójová, bôbová) a ďatelinovín má vyšší obsah dusíkatých látok ako slama obilnín, (vyššie dávky tejto slamy však spôsobujú zápchy). Medzi hodnotami týchto slám sú väčšie rozdiely, ako u slám obilnín. Najakostnejšia je slama zo šošovice, najmenej kvalitná je bôbová (obsahuje až 50 % vlákni). Slama repková a slama repy semenačky má takú nízku výživnú hodnotu, že na kŕmenie vôbec nie je vhodná. Slama tráv na semeno má vyššiu výživnú hodnotu ako slama repková

a repy semenačky. Viková slama je tiež málo hodnotná a zvieratá ju preto nerady prijímajú.

Najbohatšie na dusíkaté látky sú ďatelinová a lucernová slama (po vymlátení semien). Tieto slamy, ako aj slama tráv, boli po rozdrvení najmä v minulosti veľmi vhodné ako komponenty do kompletných granulovaných krmív pre intenzívny výkrm jahniat. Slama tráv, ďatelinovín, ako aj lucerny má vysoký obsah vlákni, no po rozdrvení a zapracovaní do kompletnej granulovanej krmnej spolu s ostatnými krmnými komponentmi sa jej výživná hodnota zvyšuje. Pri chemickej úprave slamy treba presne dodržať metodické návody. Porušenie technologického postupu neprináša požadovaný efekt a zbytočne zvyšuje náklady. Na Slovensku sa chemická úprava slamy v chove oviec neuplatňuje. Bez zvýšených nákladov na chemickú úpravu ovca vhodnejšie zužitkuje aj menej hodnotnú podstielkovú slamu tým, že po jej prebratí v jasiach sa nevyužitá časť pou-

žije ako podstielka.

Slamu je možné skrmovať až po vyzretí, t.j. asi za 4 – 6 týždňov po skosení. Vyššie dávky slamy nie sú vhodné najmä pre ovce vo vysokom štádiu gravidity. Pri preplnení bachora slamou dochádza u gravidných oviec k zvýšenému tlaku na maternicu a môže dôjsť k nebezpečnému zmetaniu. Vysoké dávky slamy spôsobujú biele a tvrdé maslo, jačmenná a ovsenná slama môže spôsobiť nahorklú chuť mlieka.

Slama sa môže ovciam podávať len zdravá a bezchybná. Preto treba kvalitu krmnej slamy pravidelne kontrolovať. Veľmi rýchlo sa kazí najmä slama strukovín. Podobne rýchlo sa kazí slama, ktorá namokla a dlho ležala na poli. Zvlhnutie slamy pri stohovaní, lisovaní a všeobecne pri zlom uskladnení prispieva k plesniveniu, hnitiu a rozmnoženiu húb, čo potenciálne vedie k veľmi nebezpečným ochoreniam - mykotoxikózam, ktoré najmä vo veľkochovoch spôsobujú vysoké straty. Najmä slama zastohovaná vo vlhkom stave sa ľahko zaparí a splesnivie. Huby sa na slame začínajú rozmnožovať už pri vlhkosti nad 15%.

Poznámka: Literatúra je u autorov.

Autor snímok: doc. RNDr. M. Margetín, PhD.

Tabuľka 1 Orientačné dávky slamy pre ovce (ks.deň⁻¹)

Ovce	Dávka (kg)
Bahnice	0,5 – 1,0
Mladé chovné	0,3 – 0,5
Výkrmové	0,3 – 1,0
Plemenné barany	0,5 – 1,0

Tabuľka 2 Orientačný obsah živín v slame

Druh	Sušina %	SNL %	ŠJ	Vláknina %	Ca (g/kg)	P (g/kg)	Vitamíny
S l a m a:							
Jačmenná	85	0,9	20	33	2,5	0,8	*
Ovsenná	85	0,8	18	36	2,1	0,8	*
Pšeničná	85	0,6	14	36	1,5	0,7	*
Žitná	85	0,3	13	39	1,4	0,7	*
Kukuričná	85	2,2	29	28			*
Kukuričné vretená	85	0,3	28	32	0,9	0,4	*

* slama vitamíny neobsahuje

Zvyšovanie plodnosti oviec vyžaduje väčšiu chovateľskú starostlivosť

prof. Ing. Milan Gajdošík, CSc.
emirintný profesor SPU v Nitre

Významnú pozíciu v hierarchii selektovaných znakov pri zvyšovaní úžitkovosti oviec majú reprodukčné vlastnosti. Hlavným fenoménom ich reprodukčných schopností je plodnosť, ktorú musíme hodnotiť:

- **úrovňou reprodukčnej spôsobilosti**, to znamená schopnosťou produkovať vajčka a rodiť životaschopné potomstvo (u baranov dobrá oploďňovacia schopnosť)
- **pravidelnosťou plodnosti** (pravidelné zabrezávanie)
- **početnosťou vrhu** (viacplodnosťou)
- **intenzitou plodnosti**, teda počtom vrhov do vyraďenia z reprodukcie.

Tieto charakteristiky plodnosti sú základnými **produkčnými ukazovateľmi reprodukcie**, pretože podmieňujú pravidelnú produkciu potomstva (na reprodukciu a na produkciu jahňacieho mäsa), významne ovplyvňujú produkciu mlieka bahníc (dojné stáda) a tým výrazne determinujú **ekonomickú efektívnosť** odvetvia. Zámerné a nezvratné nasmerovanie oviec na vyššiu plodnosť realizuje chovateľská prax už od roku 1990 (hneď po liberalizácii cien ovčích produktov) a s prijatím systémových opatrení od roku 1999. V snahe posúdiť, či súčasný selekčný tlak v stádach I. stupňa KU je účinný, dostatočne intenzívny, dôsledný a prináša pozitívne výsledky, urobili sme malú „sondu“ do zhodnotenia reprodukčných schopností oviec v I. stupni KU za rok 2005. Dosiahnuté základné číselné informácie uvádzame v tab. 1 – 2 nám umožňujú urobiť tieto závery:

- > reprodukčnú schopnosť bahníc jednoznačne charakterizuje: veľmi nízke zabrezávanie (89,4 %), nízke % viacpočetých vrhov (12,3 %), vysoké % bahníc predčasne vyradených (9,1 %) a jalových (9,6 %). Táto vysoká degradácia reprodukčnej spôsobilosti má negatívny dopad na skutočnú plodnosť bahníc zaradených do reprodukcie, pretože výrazne zaostáva za cieľom, dosahovať v dojných stádach 1,3 – 1,4 a v nedojných stádach 1,6 – 1,8 jahňata na jeden vrh. Toto nepriaznivé plnenie limitných referenčných kritérií pre posudzovanie reprodukčných schopností oviec jednoznačne potvrdzuje, že vlastný genetický potenciál plodnosti domácich plemien, ale aj ostatných sa v súčasnosti využíva len na 70 – 80 %.
- > ŠCH, ako nosiče genetického pokroku nedosahujú požadovanú úroveň.
- > vplyv plemena a stupeň špecializácie chovu (ŠCH, RCH) je výraznejší na početnosť vrhu a menej na % zabrezávania (oplodnenia).
- > striedanie generácií vstupom nových vý-

- konnejších genotypov nemá požadovanú intenzitu selekčného tlaku.
- > chovateľská prax nedôsledne rešpektuje základný chovateľský princíp, že výkonnejší genotyp požaduje výkonnejšie chovateľské prostredie.
- > príčiny tejto nízkej výkonnosti reprodukčných schopností oviec treba hľadať predovšetkým v nedostatočnej chovateľskej úrovni (starostlivosti).
- Výkonné chovateľské prostredie musí chovateľ zabezpečovať celoročnou dobrou chovateľskou úrovňou a to vhodným zámerným výberom rodičovských párov, cieľavedomou plemenitbou, správnym odchovom, dobrou výživou, ošetrovaním a udrzaním dobrého zdravotného stavu, pretože to sú základné atribúty uplatnenia sa výkonnejších genotypov v reprodukcii. Uvedená kvantifikácia výkonnosti chovateľského prostredia vo vzťahu k reprodukčnej schopnosti oviec nás oprávňuje vysloviť názor, že ak 18,7 % bahníc (t.j. 8562 ks) zaradených do reprodukcie dlhodobo nevyužíva svoju reprodukčnú spôsobilosť v I. stupni KU a dosahuje sa nízke 89/4 % oplodnenie (zabreznutie) pri výskyte 12,3 % viacpočetných vrhov, je tento stav kritický a chovatelia musia vo vlastnom záujme pomenovať príčiny tohto neuspokojivého stavu a prijať nápravné opatrenia. Zdá sa, že priority sa pretrvávajúce nedostatky v chovateľskej starostlivosti spojené s prípravou, vlastným pripúšťaním a udrzaním dobrého zdravotného stavu plemenných zvierat.
- Zložitú a náročnú etapu prípravy a vlastného pripúšťania oviec charakterizuje základný cieľ: **v dvoch pohlavných (estrálnych) cykloch (34-36 dní) pripustiť v prvom 70 % a v druhom estrálnom cykle 30 % bahníc, pritom dosiahnuť 95 % zabreznutie (oplodnenie).**
- To vyžaduje dôsledne rešpektovať tieto základné chovateľské opatrenia:
- > včas určit presný začiatok pripúšťania tak, aby vyhovoval pre vyskladnenie mliečnych veľkonočných jahniat s priemernou hmotnosťou 14-15 kg (v budúcom roku Veľkonočný pondelok padne na 24.3. 2008). Základnú schému pripúšťacieho obdobia, bahnenia, odchovu a odstavu (vyskladnenia jatočných jahniat) uvádzame v grafe 1.
- > pred NT urobiť základný výber kmeňových baranov a podľa potreby zabezpečiť nákup. Podľa daného stavu ošetriť paznechty, odčerviť (vakcinovať) a upraviť kŕmnu dávku. Využitelnosť plemenných baranov predĺžiť na 4 roky.
- > v období 6 týždňov pred termínom pripúšťania urobiť u bahníc ošetrovanie paznechtov, vyšetrenie trusu (odčervenie), brakovanie, strihanie, flushing a dôsledný zámerný výber rodičovských párov (príparovací výber).

- > 14 dní pred termínom pripúšťania vpustiť do stáda bahníc barany opatrené zásterou, ktoré vylučovaním feromonov za krátky čas vyvolajú u bahníc sexuálnu aktivitu, stimulujú a spustia cyklus plnohodnotnej ruje (ochotu páriť sa). Bahnice, u ktorých už v tej dobe prebieha 17 – 18 denný pohlavný cyklus s prejavom ruje prítomnosť baranov neovplyvní. Tým sa optimálny efekt intenzity ruje dosiahne medzi 5-tým a 25-tým dňom pripúšťacieho obdobia (graf 1), čo sa pozitívne odrazí aj v období bahnenia (vyrovnannejšia a početnejšia skupina jahniat).
- Zložitosť a náročnosť vlastného pripúšťania spočíva v tom, že sa realizuje v dvoch fázach s rozdielnymi špecifickými činnosťami, ktoré na seba nadväzujú a rozhodujú v konečnom efekte (% zabreznutých bahníc). Vyžaduje si menej rutinný a viac spoľahlivý, trpezlivý, premyslený a odborný – profesný prístup. Prvá fáza spočíva vo vyhľadaní bahníc v ruji. Realizuje sa vždy ráno a večer (pred a po pastve) v pravidelných 1 ~ 2 hodinových intervaloch. Na 50-60 bahníc použiť jedného mladého hľadača, vždy s jednoduchým striedaním v stáde. Druhá fáza je vlastné pripúšťanie. Ovce vyhľadané ráno môžeme pripustiť hneď, alebo poobede. Ovce vyhľadané večer pripustíme hneď, alebo ráno. V tomto rozhodnutí sa prejaví správna úvaha, profesnosť (ľudský faktor) a dobrá znalosť stáda.
- Udržať **dobry zdravotný stav** vyžaduje od chovateľa rešpektovať tieto všeobecne uznávané chovateľské zásady (pravidlá):
- ❖ sledovať zdravotný stav stáda po celý rok je **základná povinnosť chovateľa**
- ❖ prevenciu a liečbu ochorení prispôbiť aktuálnym podmienkam chovu. Preto musí byť riešená vždy v súčinnosti chovateľa a veterinára poskytujúceho službu v stáde.
- V stádach **dospelých oviec** pozornosť chovateľa zamerať na úžitkovosť, výživný stav, rúno, pohybový aparát (končatiny) a vemeno (najmä v dojných stádach).
- Pozorované zmeny, alebo zdravotné poruchy si vyžadujú objasnenie ich príčin a potom spôsob ich nápravy. V nejasných prípadoch sa vyžaduje pomoc odborníka.
- Úžitkovosť a výživný stav ovplyvňuje nielen výživa, ale často prítomnosť parazitov a tiež ochorenia paznechtov. Opatrenia robí s prihliadnutím na závažnosť poruchy, alebo ochorenia na jeho rozšírenie v stáde a na ekonomický efekt. **Prevenciu** zamerať hlavne na tie zdravotné problémy, ktoré sa v chove zvyčajne (každoročne) vyskytujú.

Charakteristika reprodukčnej spôsobilosti bahníc v I. stupni KU v roku 2005

Tab. 1

Ukazovateľ		Súbor		
		ŠCH	RCH	Σ
Brezosť	%	89,8	88,4	89,4
Viacpočetné vrhy	%	13,3	9,6	12,3
Predčasne vyradené	%	9,7	7,0	9,1
	n	3345	804	4149
Jalové	%	9,2	10,8	9,6
	n	3174	1239	4413
Plodnosť na počet bahníc zaradených na pripúšťanie	%	102,5	98,0	101,4
	n	34346	11481	45827
Plodnosť bez bahníc predčasne vyradených	%	113,6	105,4	111,5
	n	31001	10677	41678
Plodnosť na obahnenú bahnicu	%	126,5	119,3	124,7
	n	27827	9438	37265

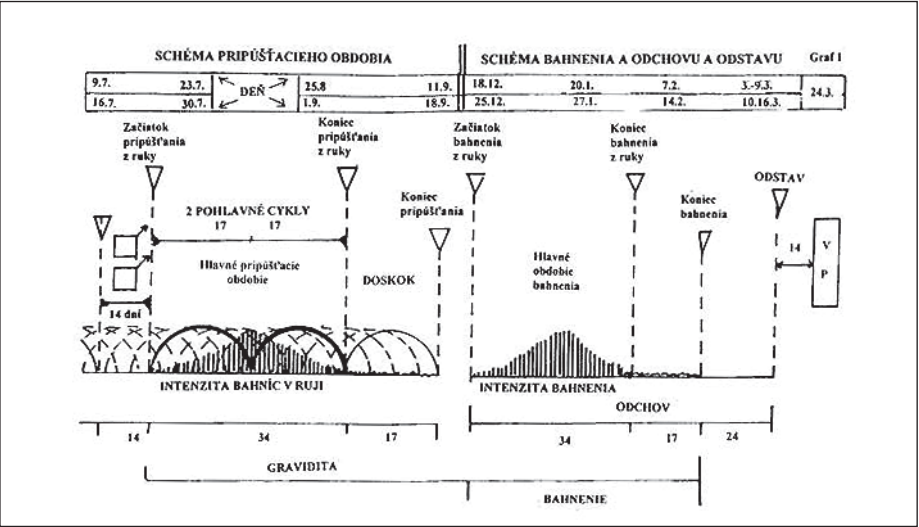
Charakteristika reprodukčnej spôsobilosti bahníc podľa plemien v I. stupni KU v roku 2005

Tab. 2

Ukazovateľ		merino		cigája		zošľ.val.		ostatné	
		ŠCH	RCH	ŠCH	RCH	ŠCH	RCH	ŠCH	RCH
Brezosť	%	85,2	93,5	90,7	85,2	91,1	90,4	80,4	94,5
Viacpočetné vrhy	%	18,7	17,1	14,0	8,4	11,3	9,2	20,8	24,9
		18,5		12,2		10,8		21,4	
Predčasne vyradené	%	7,1	3,0	6,1	4,9	11,6	9,1	12,4	2,0
	n	6,7		5,7		11,0		11,2	
Jalové	%	13,8	6,3	8,7	14,1	7,9	8,7	17,2	5,4
	n	13,0		10,5		8,1		15,8	
Plodnosť na počet bahníc zaradených na pripúšťanie	%	108,7	122,1	109,0	97,7	98,7	97,3	99,8	138,9
	n	110,0		104,2		98,4		104,4	
Plodnosť bez bahníc predčasne vyradených	%	117,0	125,5	116,1	99,6	111,7	107,1	113,9	141,9
	n	117,9		110,5		110,6		117,5	
Plodnosť na obahnenú bahnicu	%	137,4	134,2	128,0	116,9	12,6	118,5	141,7	150,2
	n	137,0		124,4		121,6		142,9	

- Problematika odchovu jahniat má vlastné špecifiká:
- najdôležitejšie opatrenie je zabezpečiť čo najskôr po narodení (najneskôr do 4 hodín) dostatočný príjem mlieka.
- v chovoch s častým výskytom hnačiek u jahniat v prvých dňoch po narodení (2-4 dni) sa odporúča vakcinácia matiek ukončená najneskôršie 3 týždne pred bahnením.
- v chovoch s častým výskytom náhlych úhyňov jahniat starších (nad 2 mesiace), dobre živých je indikovaná vakcinácia matiek, ukončená 2-3 týždne pred obahnením.
- v chovoch jahniat, kde sa často vyskytujú náhle úhyny dobre živých jahniat vo veku 3-6 mesiacov sa odporúča vakcinovať jahňatá pred odstavom.
- v chovoch s výskytom svalovej distrófie (objavuje sa u 2-6 týždňových jahniat s poruchami v stávaní) je účelné podávať bah-

niciam pred bahnením prípravky s obsahom selénu a vitamínu E, alebo niekoľko dní po narodení preventívne ošetriť týmito prípravkami jahňatá.

➤ jahňatá na pastve sú vnímavé na parazitárne ochorenia. Tieto sa prejavujú hnačkami, chudnutím, kašľom. Najobjektívnejší obraz o prítomnosti parazitov poskytnie pitevný nález z uhynutého kusa, prípadne laboratórne vyšetrenie trusu.

■ Výskyt parazitárnych ochorení býva endemický, to znamená, že chovateľ obyčajne dobre pozná stav zamorenia pasienkov pa-

razitami a prevenciu zameriava cielene na známe udomácnené parazity (pásomnice, žalúdočné, črevné, pľúcne červy).

Záver

Akceptácia uvedených myšlienok chovateľmi môže pomôcť zvýšiť reprodukčnú spôsobilosť bahníc v našich stádach. Ak 1/5 bahníc zaradených do reprodukcie nerealizuje svoju reprodukčnú schopnosť, pri nízkom výskyte

viacpočetných vrhov a pri nízkom % zabrezávania, má to za následok, že sa trvale zužuje (ochudobňuje) výberová základňa, znižuje sa selekčný tlak, do reprodukcie vstupuje viac jedincov s priemernou a podpriemernou reprodukčnou a produkčnou schopnosťou a tým sa nedosahuje potrebný genetický zisk v následných generáciách. Preto vytvárať výkonnejšie chovateľské prostredie je prioritnou úlohou chovateľov a ovčiarskeho manažmentu.

Založenie nových rozmnožovacích chovov v roku 2006.

Ing. Pavol Gúgľava,
šľachtiteľ ZCHOK na Slovensku

Vážená chovateľská verejnosť. Dovoľte, aby som vás oboznámil s novozaloženými rozmnožovacími chovmi oviec a kôz, ktoré boli schválené na zasadnutí Šľachtiteľskej rady pri ZCHOK na Slovensku (ďalej ŠR) 28.11.2006.

Na základe žiadostí chovateľov o uznanie rozmnožovacích chovov oviec a kôz, ktoré prichádzali v priebehu roku 2006, predseda ŠR Ing. Srpoň určil zloženie jednotlivých komisií, ktoré mali za úlohu navštíviť každého žiadateľa a posúdiť chovateľské podmienky a celkovú úroveň chovu. Niektorí členovia ŠR, ktorí boli menovaní do týchto komisií, sa uznávacích konaní z rôznych príčin nemohli zúčastniť, takže pôvodné zloženie komisie bolo pozmenené.

Ja som pracoval ako predseda komisie, ktorá sa zúčastnila uznávacieho konania u piatich chovateľov oviec a u dvoch chovateľov kôz. Komisia pracovala v nasledovnom zložení:

Ing. Pavol Gúgľava, šľachtiteľ ZCHOK,
ako predseda komisie
Doc. Ing. Egon Gyarmathy, CSc.
Ing. Marcel Matta, PhD. vedúci útvaru
kontroly úžitkovosti oviec a kôz

Okrem menovaných sa uznávacích konaní zúčastnili aj konzultanti ŠPÚ SR, ktorí v týchto chovoch vykonávajú kontrolu úžitkovosti (ďalej KÚ) a zástupcovia príslušnej Regionálnej veterinárnej a potravinovej správy (ďalej RVPS).

Uznávacie konania sa uskutočnili u týchto chovateľov:

1. ISOKMAN Trading, Vladimír Murín, Rátka č. 44.

Uznávacieho konania dňa 22.9.2006 sa okrem komisie zúčastnila aj konzultantka ŠPÚ SR Anna Husztiová, ktorá v chove vykonáva KÚ a riaditeľ RVPS v Lučenci MVDr. Tomáš Acél.

Pán Murín hospodári v katastri obcí Rátka a Trebeľovce na juhu Lučenského okresu, neďaleko Fiľakova. Celková výmera pôdy, ktorú obhospodaruje je 521 ha. Celú výmeru tvoria lúky a pasienky.

Okrem stáda oviec, ktoré sme posudzovali má pán Murín aj úžitkové stádo bahníc plemena cigája v počte 490 ks. Zaoberá sa aj chovom ošípaných, vlastní dva šľachtiteľské chovy plemien yorkshire a biela ušľachtilá, a súčasťou farmy je aj chov jazdeckých koní.

Stádo, plemena zošľachtená valaška, ktoré bolo predmetom uznávania bolo zakúpené od RDP Bardejov vo februári 2006. Stádo bolo vedené ako šľachtiteľský chov, kde sa robila čistokrvná plemenitba a časť stáda ako šľachtiteľsko – experimentálny chov, kde sa robilo zošľachtovanie baranmi plemena lacauine. Pôvodný šľachtiteľský chov zahŕňa plemenné bahnice v počte 208 ks, plemenné jarky v počte 44 ks a plemenné barany v počte 3 ks. Všetky zvieratá splňajú podmienky pre zápis do plemennej knihy (PK). Zdravotný stav a kondícia zvierat boli na veľmi dobrej úrovni. Riaditeľ RVPS v Lučenci MVDr. Acél sa vyjadril, že chov je bez nebezpečných nákaz, zvieratá sú klinicky zdravé a nemá námietky proti uznaniu stáda za RCH. Stádo je ustajnené v murovanom ovčine

na hlbokjej podstielke, cez pastevné obdobie sa košaruje. V chove sa robí aj kontrola mliekovej úžitkovosti (KMÚ), dojí sa zatiaľ ručne, v chove sa robí inseminácia podľa vypracovaného prípušťacieho plánu. Pán Murín plánuje v budúcnosti postaviť dojareň a rozšíriť chov oviec v ÚCH až na 2000 ks. Tiež má záujem povýšiť úroveň chovu z RCH na ŠCH, zvýšiť stavy na 300 ks a produkovať plemenný materiál. Na základe obhliadky stáda a uvedených skutočností sa všetci členovia komisie vyjadrili za uznanie tohto chovu za rozmnožovací. Predseda komisie vypracoval z uznávacieho konania zápis, v ktorom komisia odporúča ŠR tento chov uznať za RCH.

2. Štefan Csank, Gemerské Dechtáre 191.

Uznávacieho konania v tomto chove, dňa 21.9.2006, sa okrem menovanej komisie zúčastnila aj konzultantka ŠPÚ SR pani Husztiová, ktorá v tomto chove vykonáva KÚ. Zástupca RVPS Rimavská Sobota sa konania nezúčastnil, riaditeľ RVPS poslal dodatočne vyjadrenie, že chov je prostý nebezpečných nákaz a nemá námietky voči uznaniu tohto chovu za RCH.

Pán Csank hospodári na juhu rimavskosobotského okresu, neďaleko mestečka Jesenské, v katastri obce Gemerské Dechtáre. Celkovo obhospodaruje 400 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho je 270 ha trvalých trávnych porastov.

Stádo oviec plemena charollaise, ktoré bolo predmetom uznávania za RCH, pán Csank nakúpil zo ŠCH od pána Borbása z Rimavských Jánoviec na jar roku 2006. Stádo pozostáva zo 76 ks plemenných bahníc, 44 ks plemenných jahničiek (narođené v roku 2006), 28 ks plemenných baránkov (r. 2006) a 2 ks plemenných baranov. Dospelé zvieratá boli zapísané v PK v chove pána Borbása. Okrem tohto stáda pán Csank vlastní úžitkové aj stádo bahníc v počte 500 ks, 50 ks HD a 50 ks ošípaných. Uznávané stádo je ustajnené osobitne od ostatných oviec v murovanom ovčine na hlbokjej podstielke a pasie sa na pasienkoch v blízkosti farmy. Zámerom chovateľa je v blízkej budúcnosti rozšíriť toto stádo až na 300 – 350 ks bahníc, postúpiť na úroveň ŠCH a produkovať plemenný materiál.

Po prehliadke stáda a chovateľských podmienok komisia skonštatovala výborný kondičný a zdravotný stav u všetkých kategórií zvierat a v zápise odporúča ŠR uznať tento chov za rozmnožovací.

3. Ing. Jozef Kováč, Žarnovica – Huta, č.87

Uznávacie konanie v tomto chove sa uskutočnilo dňa 28.9.2006. Okrem uvedenej komisie sa konania zúčastnil aj zástupca RVPS Žiar nad Hronom MVDr. Hanuska.

Ing. Kováč hospodári v katastri obce Žarnovica na výmere 16,5 ha poľnohospodárskej pôdy. Celá výmera sú ťažko prístupné lúky a pasienky. Predmetom uznávania za RCH bolo stádo oviec

plemena východofrízske a kozy plemena biela krátkosrstá. Ovce boli nakúpené na Slovensku od chovateľov organizovaných v SZCH. V stáde sa nachádza 17 ks bahníc, 9 ks jahničiek (r. 2006) a 1 ks plemenný baran. Chov kôz pozostáva z dvoch dospelých kôz, nakúpených v ČR, jedného plemenného capa, tiež z ČR a jednej kozičky (r. 2006). Všetky zvieratá splňajú podmienky zápisu do PK. KÚ vykonáva pani Kováčová, ktorá pracuje ako dôverníčka SZCH. Zvieratá sú ustajnené v pôvodnej gazdovskej maštali, na hlbokjej podstielke, pasú sa na pasienkoch v blízkosti maštale (el. ohradníky). Dojenie je ručné.

Cieľom chovateľa je rozšíriť chov oviec na 30 ks bahníc, zvýšiť úroveň chovu na ŠCH a produkovať plemenný materiál. U kôz udržať stavy na počte 3 – 5 ks.

Po prehliadke zvierat a chovateľských podmienok sa všetci členovia komisie vyjadrili, že kondičný a zdravotný stav zvierat je na veľmi dobrej úrovni a vyslovili sa za uznanie chovu oviec aj kôz za rozmnožovacie.

4. Ing. Ján Bruonč, Športová 13, Pohronska Polhora.

V tomto chove prebehlo uznávacie konanie dňa 29.9.2006. Z menovanej komisie sa uznávajú pre chorobu nemohol zúčastniť Doc. Gyarmathy. Za ŠPÚ SR sa zúčastnila MVDr. Chladná, ktorá bude v tomto chove vykonávať KÚ a za RVPS Banská Bystrica sa zúčastnil MVDr. Stanko.

Ing. Bruonč hospodári v obci Pohronska Polhora, asi 10 km od Brezna na výmere 17 ha lúk a pasienkov. Stádo, ktoré sme uznávali, v počte 12 ks plemenných jariet a 1 plemenného barana nakúpil zo ŠCH od pána Majera z Bystrej. Zvieratá po ohodnotení splňajú podmienky zápisu do PK. Okrem týchto oviec vlastní Ing. Bruonč aj úžitkový chov 50 bahníc plemena ZV. Ovce sú v zime ustajnené v gazdovskom dvore, v murovanej maštali na hlbokjej podstielke, cez pastevné obdobie sa košarujú. Cieľom chovateľa je dosiahnuť úroveň ŠCH v počte 50 bahníc a produkovať plemenný materiál. MVDr. Stanko konštatoval, že zvieratá sú klinicky zdravé a prosté nebezpečných nákaz. Zvieratá boli vzhľadom na svoj vek vo veľmi dobrom kondičnom stave a preto komisia odporúča ŠR v zápise uznať tento chov za rozmnožovací.

5.ARONEX – MVDr. Kamila Priščáková, Za dolným mlynom 69, Košice – Myslava.

Posudzovanie chovateľských podmienok a úrovne tohto chovu sa uskutočnilo dňa 15.11.2006. Okrem už spomínaných členov komisie sa na ňom zúčastnil aj konzultant ŠPÚ SR, pán Branislav Milke, ktorý v tomto chove vykonáva KÚ a zástupca RVPS Košice – okolie MVDr. Mandelík.

Chov oviec plemena východofrízske sa nachádza v obci Seňa v areáli bývalého poľnohospodárskeho družstva. Bahnice v počte 15 boli nakúpené ako plemenné jarky v Česku v jeseni roku 2004. V roku 2005 boli pripustené plemenným baranom genotypu ARR/ARR, ktorý bol importovaný z Nemecka. Prvýkrát sa obahnili v roku 2006 a na

ďalší chov bolo ponechaných 14 jahničiek a 14 baránkov. Z jahničiek bola vybraná skupina 5 ks, ktorá sa zúčastnila výstavy Agrokomplex 2006. U baránkov, ktoré boli ponechané na ďalší chov, bola už urobená genotypizácia na scrapie, tri sú v I. rizikovej skupine (ARR/ARR) a jedenásť je v II. rizikovej skupine (ARR/ARQ). Pani Priščáková hospodári na výmere 21 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho je 15 ha lúk a pasienkov. Stádo je ustajnené v rekonštruovanej maštali, na hlbokjej podstielke, dojí sa ručne, ale v roku 2007 bude dobudované strojové dojenie. Chovateľským zámerom do budúcnosti je zvýšiť úroveň chovu na ŠCH, pri početnosti stáda 80 – 100 ks bahníc a produkovať plemenný materiál.

Komisia skonštatovala, že zvieratá sú vo veľmi dobrom kondičnom stave a chovateľské podmienky na dobrej úrovni.

MVDr. Mandelík uviedol, že chov je prostý nález a zo strany RVPS Košice – okolie nie sú žiadne výhrady, aby bol uznaný za RCH. Komisia preto odporučila ŠR uznať tento chov za rozmnožovací.

6. ISTROCAPRIN, Ing. Milan Petrovič, Kravany nad Dunajom 364.

Dňa 28.9.2006 sa u Ing. Petroviča, na farme v Gbelciach uskutočnilo uznávacie konanie chovu kôz plemena búrska koza. Okrem menovanej komisie sa konania zúčastnil aj Ing. Ľudovít Kecskés, konzultant ŠPÚ SR, ktorý v tomto chove vykonáva KÚ a riaditeľ RVPS Nové Zámky MVDr. Markusek.

Chov Ing. Petroviča je prvým stádom tohto plemena kôz na Slovensku. Plemenné kozy boli importované, z Nemecka 9 ks a z Maďarska 3 ks (z nich jedna uhynula). Plemenný cap bol dovezený z Česka. V roku 2006 bolo od kôz ponechaných na ďalší chov 5 kozičiek a 6 capkov. Capky boli vystavené na výstave Agrokomplex 2006. Stádo je ustajnené na farme v Gbelciach, v zrekonštruovanom kravíne, na hlbokjej podstielke. Okrem týchto kôz Ing. Petrovič chová aj 7 ks kašmírskych kôz. Zvieratá sa nepasú, sú kŕmené v maštali lucernovým senom a jadrom. Zámerom chovateľa je dosiahnuť úroveň ŠCH, zvýšiť stavy na 50 matiek základného stáda a produkovať plemenný materiál. Kondičný a zdravotný stav predvedených zvierat bol veľmi dobrý, riaditeľ RVPS Nové Zámky

MVDr. Markusek nemal výhrady k uznaniu tohto chovu za RCH. Preto komisia odporúča ŠR uznať tento chov za rozmnožovací. Zároveň vystala úloha pre vedúceho plemennej knihy kôz zaradiť toto nové plemeno do PK a tiež pre Výberovú komisiu pre chov oviec a kôz vypracovať pre toto plemeno metodiku výkonu KÚ, ako aj plemenný štandard a chovný cieľ.

7. Carpathia Equus s.r.o. Tornaľa, Lőcz, Štrkovec.

Uznávacie konanie chovu kôz plemena biela krátkosrstá v tomto podniku sa uskutočnilo dňa 21.9.2006. Okrem komisie sa konania zúčastnila aj konzultantka ŠPÚ SR pani Husztiová, ktorá tu vykonáva KÚ. Zástupca z RVPS Rimavská Sobota sa nezúčastnil, ale riaditeľ RVPS dodatočne zaslal vyjadrenie, že chov je prostý nález a zo strany RVPS nie sú žiadne prekážky, ktoré by bránili uznaniu za RCH.

Chov sa nachádza v obci Chvalová, za Tornaľou, smerom na Revúcu. Kozy sú ustajnené v zrekonštruovanom kravíne, na hlbokjej podstielke. V uznávanom stáde bolo 22 plemenných kôz, 12 plemenných kozičiek (r.2006) a 1 plemenný cap. Stádo bolo odkúpené od už spomínaného Ing. Petroviča. Okrem týchto kôz sú na farme aj úžitkové kozy v počte 129 ks. Všetky kozy sú ustajnené spoločne, dojenie je strojové. Farma je vedená ako ekologické hospodárstvo. Spoločnosť hospodári na 148 ha poľnohospodárskej pôdy, z toho je 118 ha TTP. Okrem chovu kôz sa podnik zaoberá aj chovom jazdeckých koní v počte 15 ks na farme v Lőczi. Cieľom chovateľa je zvýšiť stavy základného stáda na 50 ks a produkovať plemenný materiál.

Kondícia zvierat a chovateľské podmienky boli na priemernej úrovni. Komisia odporúča ŠR uznať aj tento chov za rozmnožovací.

Záverom chcem všetkým chovateľom, ktorých som uviedol vo svojom príspevku zaželať veľa úspechov a splnenie náročných cieľov, ktoré si dávajú. Tiež chcem poďakovať členom pracovnej komisie, Doc. Gyarmathymu a Ing. Mattovi za ochotu a príkladnú spoluprácu pri uznávacích konaniach v týchto chovoch.

Napísali

Bryndza je super.

Tradičná bryndza je veľmi zdravá, to už tvrdí nielen tradícia, ale aj vedci. !Tradičná slovenská bryndza vyrobená z nepasterizovaného ovčieho mlieka si zachováva všetky biologicky aktívne zložky pôvodného mlieka“, potvrdil na odbornom seminári Združenia pre zdravie a výživu – Nové trendy vo výžive, profesor Libor Ebringer z Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Tradičná bryndza vyrobená zo surového nepastrizovaného mlieka sa vyznačuje oveľa väčším množstvom mliečnych baktérií ako jogurty a acidofilné mlieko.

V nich sa nachádzajú iba dva druhy mliečnych baktérií, bryndza ich má, čo sa týka druhej rôznorodosti, až desaťnásobok. Pozitívny vplyv bryndze na ľudský organizmus preukázal aj nedávny prvý klinický test tradičnej bryndze. Bryndza je výborný prostriedok na posilňovanie imunity a prevencie proti alergickým ochoreniam. Tieto vedecké zistenia sú príjemným potvrdením toho, že tradičné slovenské jedlo – bryndzové halušky je nielen chutné, ale – ak to nepreženieme so slaninkou – aj zdravé.

Týždeň – 4.12.2006, (eč, sita)

Plemenné barany - základ úspechu v chove oviec.

Ing. Dušan Apolen

SCPV-Ústav chovu oviec Trenčianska Teplá

Len nedávno skončilo bahnenie, chovatelia zožali prvú úrodu v podobe narodených jahniat a v dojných stádach začínajú v produkcii mlieka zúročovať prácu predchádzajúceho obdobia. Práve teraz je veľmi dôležité, aby popri iných povinnostiach, ktoré stoja pred nimi, nezabudli na jednu malú skupinu zvierat – plemenných baranov. V tomto období sú často na okraji záujmu, i keď ich zaraďujeme medzi hlavné faktory ovplyvňujúce úspešnosť chovu. Tvoria asi 2,5% z celkového počtu zvierat v stáde, ale na 100% od nich závisí budúcoročná produkcia jahniat a mlieka. Ich potomstvo zaradené na ďalší chov ovplyvňujú budúcu prosperitu chovu. Je preto dôležité vlastniť dobrých baranov a udržať ich niekoľko rokov v dobrej kondícii.

Výber správneho plemenníka

V plemenitbe môže byť použitý iba baran so známym pôvodom po obidvoch rodičoch, ktorý na základe ohodnotenia výberovou komisiou má vydané osvedčenie (tzv. POP-čko) na použitie v plemenitbe. Plemenný baran zaradený do plemenitby musí zodpovedať svojimi úžitkovými vlastnosťami a exteriérom plemennému typu, plemennému štandardu s dobre vyjadrenými pohlavnými znakmi, pevnú konštitúciu a dobrý zdravotný stav. Barany sú spravidla hodnotené vo veku 16 – 18 mesiacov (v poslednom období aj vo veku 8 – 10 mesiacov), musia mať požadovanú minimálnu hmotnosť a byť v dobrej výstavnej kondícii. Takto sú deklarované požiadavky a podmienky na ziera ktoré si chovatelia hodlajú kúpiť.

Po ohodnotení baranov na nákupnom trhu chovateľ si sám, podľa vlastného uváženia, vyberá z predvedených zvierat tak, aby sa čo najrýchlejšie realizovali jeho predstavy o chove. Na rozdiel od minulosti aj v chove oviec, tak ako u iných druhov HZ, môžeme si plemenníkov vyberať podľa plemennej hodnoty. Tá je vypočítaná na základe úžitkovosti zvierat patriacich do jeho

Baran plemena lacaune

tzv. rodostromu. Určitý produkčný znak zvierat je hodnotený na základe vlastnej úžitkovosti a úžitkovosti všetkých jeho príbuzných, porovnaný s produkčným znakom tak isto hodnotených jedincov v rámci populácie. Plemenná hodnota je teda plusová alebo mínusová odchýlka od priemernej hodnoty sledovaného produkčného znaku v genetickej základni populácie. Za genetickú základňu populácie u oviec sa považujú zvieratá narodené v r. 1993.

Nákup plemenných baranov

Pred kúpou plemenného barana, ktorý prešiel hodnotením, je potrebné, aby si chovateľ vo vlastnom záujme skontroloval evidenčné čísla, exteriér, výsledné ohodnotenie, ale hlavne či zodpovedá predstávam o tom, čo sa očakáva od jeho potomstva, pretože jeho genetické danosti sa manifestujú prostredníctvom synov a dcér, ktoré v budúcnosti budú tvoriť základ stáda.

Nákup plemenných baranov vo všetkých chovoch musí byť cielený, aby sme postupne zvyšovali

kvalitu základného stáda. Je samozrejmé, že nie každý chovateľ si môže zaobstarat tie najlepšie zvieratá vzhľadom na ich početnosť. Ak sa však kúpa podarí, treba sa o barana aj náležite starať, aby sme od neho získali čo najviac potomstva a udržali ho čo najdlhšie v plemenitbe.

Pri výbere baranov si treba všimnúť aj malé náznaky rôznych defektov napr. končatín (tvar a postoj), úst (predkus, podkus), veľkosť semeníkov a.i., lebo tieto sa môžu vekom zhoršovať a negatívne ovplyvniť kondíciu, zdravotný stav a úžitkovosť. Mnohé z týchto defektov sú geneticky zafixované a prejavia sa aj v nasledujúcich generáciách. I keď sa zdá, že sme si vybrali z hľadiska exteriéru bezvadného barana, na jeho potomstve sa aj skryté vady stávajú viditeľné. Potomstvo treba sledovať, evidovať negatívne vlastnosti a defekty. Pri ich väčšom výskyte a zistení, že sú viazané na plemenníka, treba ho z chovu vyradiť.

Aj napriek výbornej plemennej hodnote, perfektnému exteriéru a kondícii, sa podľa lite-

Baran plemena východofrízske

Baran plemena Charolais

rárnych zdrojov v populácii prirodzene vyskytuje v priemere 8 – 10% baranov so slabým libidom a homosexuálnymi sklonnosťami. To znamená, že nemajú záujem páriť sa s ovcami. V niektorých chovoch môže táto hodnota dosiahnuť až 15%. Uvedené skutočnosti môžu byť pri súčasnom nedostatku plemenných baranov vážnym problémom.

Starostlivosť o plemenných baranov

Neskorá jar a skoré leto nám prináša dva rozdielne prístupy k samčej populácii. Na jednej strane venujeme maximálnu pozornosť výberu baránkov na ďalší chov a príprave aukčných baranov na nákupný trh a na strane druhej veľmi málo sa staráme o ich otcov. Ak kúpime dobre pripraveného aukčného barana vo výstavnej kondícii, po adaptácii na nové prostredie má všetky predpoklady, aby úspešne zvládol obdobie pripúšťania. Staré kmeňové barany v mnohých prípadoch po pripúšťaní, ale hlavne v tomto období sú na okraji záujmu. Spomenieme si na nich pred nákupnými trhmi, alebo až tesne pred pripúšťaním, keď v prítomí ustajňovacích priestorov zistíme v akom sú zlom stave. Za veľmi krátke obdobie ich chceme znova dostať do dobrej kondície. Nie vždy a u všetkých sa to podarí. Sú prípady keď baranov s veľmi dobrým genetickým potenciálom musíme pre zlú kondíciu a zdravotný stav vyradiť. Nedostatočná starostlivosť spôsobuje rýchlu obmenu kmeňových baranov. To je aj jeden z dôvodov, prečo máme po nich nízky počet potomkov zaradených na ďalší chov.

Doprajme plemenným baranom počas celého roka kvalitnú výživu, pravidelné ošetrovanie a pohyb na čerstvom vzduchu. To je jednoduchý návod na dobre zvládnuté pripúšťanie, dlhší život baranov a predpoklad k získaniu kvalitného a početného potomstva.

Autor snímok:
doc. RNDr. M. Margetín, PhD.

Oznam

Prosíme o pomoc pri hľadaní psa

border collie menom Hurry,

ktorý bol odcudzený.

Hurry je pastiersky pes, čiernobielej farby, mimoriadne inteligentný, prítulný, má rád ovce a kravy. Má vytetované číslo v uchu.

Akúkoľvek informáciu prosím podajte na číslo **0907841947** alebo na mail **turbo@jupo.sk**

Veľmi pekne ďakujeme

Mám len 14 rokov a dostal som pastierskeho psíka.

Juraj Janíček

Dostal som psíka - pastiersku Border Colliu. Volá sa **Cathy eve Hill**. Narodila sa 23.2.2007 a váži 300g, teraz má 7 týždňov a váži 3,85 kg. Keď Cathy vyrastie, bude pracovať pri ovečkách.

No zatiaľ sa o Cathy musím starať ja. Prvých 5 mesiacov sa o ňu musím starať dôkladne, pretože z týchto 5 mesiacov budem ťažiť celý jej život. Je to najdôležitejšie obdobie. Keď sme Cathy prevzali od kamarátky z Čiech, dostali sme návod, v podobe článku, ako ju vychovávať. Chcel by som sa s vami podeliť o svoju skúsenosť, ako vychovávať krásneho pastierskeho psíka, ktorý Vám bude priateľom a pomocníkom po celý život.

Po 7 týždni psík prechádza týmito fázami:

1/ Socializačná fáza – 7 – 12 týždeň veku

V tomto období môžeš vytvárať podmienené reakcie. Ak bude psík nejakú dobu žiť v byte, je najlepšie hneď po prebudení vziať ho do náručia a položiť až na miesto, kde si môže vykonať potrebu.

Musí všetko oňuchať, ochutnať a pochopiteľne aj rozkúšať. Rozširuje si obraz človeka – psovoda aj iných ľudí a naväzuje s nimi kontakt, je nedôverčivý a chcel by mať len samé pozitívne zážitky.

Môžeš začať psíka cvičiť, učiť a vykonávať prvý mierny nátlak – vyhrešiť, poľahka za uškami, pričom ostatní členovia rodiny nech to zatiaľ nerobia.

Keď bude psík jesť, zamiešaj mu jedlo kľudne prstom, ale pokiaľ bude zlý, ľahko mu brnkni po čumáčiku a on sa naučí, že si jeho kamarát. Psík by Ti mal dovoliť tiež miskú na chvíľku odobrať a potom zase vrátiť.

Nehádz psíkovi loptičky ani iný aport, je to pes pracovný a v budúcnosti bude pásť ovečky a nie bláznivo aportovať!

Najväčšiu časť výchovy presúvaj do hry. Čím viac sa psík naučí pri hre, tým radostnejšie a ochotnejšie sa bude učiť ďalej. Ochota k práci má základy práve v tomto období.

Zober psíka tiež k ovečkám, nech vie, ako voňajú, ale daj pozor, aby mu neublížili, je ešte moc malíčky.

2/ Prvé šteňacie štádium – 3-4. mesiac života

Teraz je najdôležitejšia úloha pre každého majiteľa – chodiť so psíkom na prechádzky a zoznamovať sa s najrôznejším prostredím. Keď si zvykne na zme-

ny prostredia, bude sa v budúcnosti rýchlejšie adaptovať a ľahšie si zvykať na nové situácie. Začínajú sa prejavovať lovecké pudy a psík rád beží za všetkým, čo sa hýbe. Stále si hľadá svoje miesto vo svorke, a Ty určuješ trvanie a námet hier a udržuješ si vedúce postavenie. Hru preto ukonči vždy skôr, než psík o ňu prestane mať záujem.

Psík v tomto období je dosť ľakavý, je potrebné s ním navštevovať aj rušnejšie prostredie. Ak sa Ti podarí navyknuť ho na rušivé zvuky už v tejto citlivej fáze, nikdy nezaváha pri strelbe, alebo inej hlučnej činnosti.

Psík sa ľahko rozptýli, je nesústreďený, musíš prispôbiť a vhodne striedať výcvikové hry so zábavnými. Ak vykoná niečo dobre, výrazne ho pochváľ, ale cvik už neopakuj, v tomto veku psík nedokáže cvičiť dlho a je potrebné, vyvarovať sa jednotlivosti.

3/ Druhé šteňacie štádium – koniec 4-7. mesiaca života

V tomto období sa psík učí čokoľvek, robí pokroky a radosť z práce je obojstranná. Môže od psíka vyžadovať prvé výcvikové povinnosti. Ak neprevedie cvik, nemusíš ho znovu lákať, ale dbaj na to, aby bol vykonaný správne.

Psík chápe svoje povinnosti, s nátlakom postupuj opatrne, vhodnejšie je položiť väčší dôraz na kladené podnety. Teraz si hľadá pána v rodine, kde žije. Sklon k hľadaniu autority rýchlo využí, pretože ak si

psík miesto v rodine nenájde a zistí, že miesto vodcu svorky je voľné, hneď po puberte sa bude snažiť zaujať toto miesto a vyplniť tak medzeru v štruktúre rodiny.

Borderka bude toto skúšať celý svoj život, preto dávaj pozor na vykonanie povelov a buď dôsledný!

S výcvikom na košiar začínaj po malých chvíľkach. Na konci 7-meho mesiaca už psík dokáže chvíľu pri ovečkách balansovať.

4/ Puberta – 8-my mesiac života - trvá 6-8 týždňov, potom je štádium mladého psa

Z poslušného psíka sa v tomto období stáva psík náladový, neposlušný a jeho vrtochy sú nevypočítateľné. Prestáva prevádzať cviky, na ktoré si sa mohol vždy spoľahnúť. Občas budeš mať dojem, že všetka predchádzajúca práca bola zbytočná, ale ide o mylný dojem. Dôvodom je fyziologické dozrievanie pohlavných žliaz a u feniek prvé hárание.

Ak psík zistí, že dominancia u Teba nie je dostatočná, bude sa ju snažiť získať. Ale ak psíka skutočne správne vedieš a aj napriek jeho vrtochom pokračuješ vo výcviku, po pohlavnom dozretí bude skutočne sebaistý.

Základ výcviku je teraz hotový, začína fáza rozvíjania a zdokonaľovania naučeného.

Teraz budeš čakať ďalší rok, až sa Ti z borderky stane múdry psík.

Autor snímok: Juraj Janíček

Správa o činnosti úradu plemenných kníh oviec a kôz za rok 2006.

Zväz chovateľov oviec a kôz na Slovensku, družstvo, so sídlom v Banskej Bystrici, ako uznaná chovateľská organizácia je poverená vedením plemenných kníh oviec a kôz.

žence našich uznaných a povolených plemien. Vedenie plemenných kníh sa riadi štatútom PK schváleným predstavenstvom ZCHOK. Do plemennej knihy možno zapísať zvieratá,

tračným číslom. **V nasledujúcich tabuľkách uvádzam počty zvierat zapísaných do PK k 1.1.2006 a 1.1.2007**

Plemenné ovce

zapísané k 1.1.2006				zapísané k 1.1.2007			
plemenné barany		plemenné bahnice		plemenné barany		plemenné bahnice	
všetky	žijúce	všetky	žijúce	všetky	žijúce	všetky	žijúce
8675	2266	108 412	49 882	7996	1662	107 151	44 031

V registri chovov sme k 1.1.2006 evidovali 121 chovateľov oviec a k 1.1.2007 118 chovateľov

Plemenné kozy

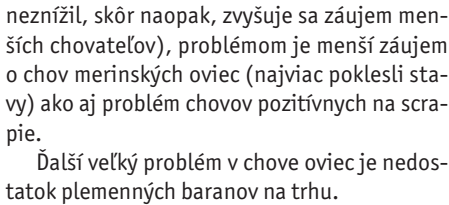
zapísané k 1.1.2006				zapísané k 1.1.2007			
plemenné capy		plemenné kozy		plemenné capy		plemenné kozy	
všetky	žijúce	všetky	žijúce	všetky	žijúce	všetky	žijúce
138	48	1454	516	172	61	1772	620

V registri chovov sme k 1.1.2006 evidovali 12 chovateľov kôz a k 1.1.2007 21 chovateľov.

Každá plemenná kniha má dva oddiely, hlavný oddiel A (plemenná kniha – ďalej PK), v ktorom sú evidované čistokrvné plemenné ovce a kozy a príloha PK (oddiel B-Plemenný register –ďalej PR), v ktorom sú evidované krí-

ktoré spĺňajú podmienky uvedené v štatúte PK a chovateľ pošle na ZCHOK vyplnenú prihlášku do PK. Týmto sa zaväzuje dodržiavať podmienky uvedené v štatúte PK. Po poslaní prihlášky do PK je chov zaevidovaný pod vlastným regis-

Z vyššie uvedených údajov vyplýva, že v minulom roku došlo k zníženiu počtu oviec zapísaných v PK. Dôvodom nie je menší záujem chovateľov o produkciu plemenného materiálu (počet chovateľov zapísaných v PK sa výrazne

1. Do r.2004 bol **relatívny(!!!) prebytok** menných baranov, producenti strácali záujem o produkciu, ceny baranov klesali pod úroveň nákladov na chov (špekulatívne nákupy baranov tesne pred pripúšťacím obdobím)
2. V roku 2005 a 2006 nastal veľký výpadok

Na zabezpečenie plemenitby v r. 2006 musel ZCHOK pristúpiť na určité krízové riešenie. Vyzvali sme producentov (chovateľov raných

Chov oviec a kôz 2/2007

Netreba zabúdať na základnú vec. Naše domáce plemená vznikali počas historického vývoja prispôsobovaním sa našim špecifickým podmienkam, takže získali vzácne, geneticky uložené vlastnosti, ktoré importované plemená nemajú. Každý zásah do genetiky našich plemien treba dobre zvážiť.

**Ing. Július Šutý, vedúci plemenných kníh,
samostatný šľachtiteľ ZCHOK**

ZLOŽENIE VETERINÁRNEHO PRÍPRAVKU: Camphora racemica (gáfor), Methylis salicylatus (methylsalicylát)

CHARAKTERISTIKA: Přípravok má antiflogistický, hyperemizující, ako aj lokálny anestetický a analgetický účinok. Antiflogistický účinok sa pripisuje metylsallylátu. Z povrchu kože sa rýchlo vstrebáva a znižuje permeabilitu cieľ účinkuje antioxidantne. Hyperemizujúci účinok gáfru potláča absorpciu a znižuje nenasýtenosť krvného obehu. Metylglucosaminid inhibuje proteolýzu a podporuje tvorbu proteínov extracelulárneho matrixu v zapálenom tkanive, zlepšuje prietok krvi a podporuje resorpciu extravazovaného infiltrátu. Gáfor podporuje granuláciu tkaniva. Obidve účinné látky majú na pokožku protizápalový účinok. Antiseptické a protisvrbežné účinky sa uplatňujú najmä pri infekčných procesoch. Obsah metylsallylátu, vďaka jeho keratolytickým účinkom, umožňuje rýchlu a hlbokú penetráciu prípravku do hĺbky zapáleného tkaniva, čím sa urýchľuje hojenie.

V kombinácii s antibiotikami pre symptomatickú a kauzálnu liečbu mastitíd, edémov a furunkulózy vemená.

MECHANIZMUS PODANIA: Masť sa viera do kože postihnutého miesta a jeho okolia. Kontaminované rany a ekzémy je potrebné pred aplikáciou dezinfikovať. Pri liečbo-ochrannom použití masť nanášame na dobre očistené vemenó 1-krát denne po večernom dojení.

ČAS POUŽITELNOSTI: 1 rok.

VÝROBCA A DISTRIBÚTOR:
MMDr. Emilia Selecká - MEDIVET
ul. Školská 457/23, 962 61 Dobrá Níva
Slovenská republika
telefón: 045/538 26 06, 0911/482 555
fax: 045/538 26 06
e-mail: selecka@mail1-com.sk

MASTIVET ung. pro zvieratá
60 g

Novartis

Novartis Animal Health s.r.o. - Vojvodská 10, 821 09 Bratislava
Novartis Animal Health s.r.o. - Vojvodská 10, 821 09 Bratislava
Novartis Animal Health s.r.o. - Vojvodská 10, 821 09 Bratislava

AKCIA

plati pri
kúpe piatich tub-
šiesta tuba za **1,- Sk**

MVDr. Emília Selecká - MEDIVET
ul. Školská 457/23, 962 61 Dobrá Niva
Slovenská republika

Foto výroční ...

